

גַּל עֵינֵי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתָךְ

נִפְלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

גיליון חג
מורחב

המקור של רוח הקדש הוא שמחת בית השואבה.
השרש של רוח הקדש הוא לשמוע־להבין מה שאתה רואה מול העינים.
זהו יסוד היסודות של הבעל שם טוב — לראות השגחה פרטית.
התכלית היא להבין לגמרי את הכוונה של בורא עולם,
לזכות ל"רזי עולם" שנסתרים יותר מ"רזי תורה".

[מתוך השיעור 'משם שואבין רוח הקדש']

האזינו־סוכות־שמח"ת תשפ"ג

האזינו סוכות שמח"ת תשפ"ג

38 שירת הגרים
קדושת לוי

משה רבינו דואג לגרים

40 "הקהל את העם"
מלכות ישראל – תיקון המדינה

חק המדינה הוא חק התורה

41 הסיפור החסידי
הרבי מהר"ש

דרכו בקדש של בעל ההילולא
של י"ג תשרי

43 מענות ותשובות
תשובות הרב לשואלים

תכתב תנחומים

וקדימות תשובה מיראה בזמן הזה

45 פאזל לילדים
כל עצמותי תאמנה

רזי ילמד אותנו איך להתפלל
עם ארבעת הפינים

04 "ויכתב משה"
שיעור נשים משבת שובה

עבודת הכתיבה בשנת תשפ"ג

08 רחמי הנשר
שיעור להילולת הרבי מהר"ש

לימוד במאמר ד"ה "כנשר יעיר קנו"
תרמ"א

12 משם שואבין רוח הקדש
שמחת בית השואבה תשפ"ב

סוד רוח הקדש של שמחת בית השואבה
ב'השכלה' ועבודה'

18 מצות הקהל
שמחת בית השואבה תשע"ו

ענייני פרשת ושנת הקהל

36 התהוות מחדש
"ויצאה והיתה" – הערות במסכת גיטין

להתגרש מהרווקות

37 הניגון החסידי
ניגון מספר 522

ניגון מז' מרחשון תשפ"ב

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום וחג שמח לכל בית ישראל ולקוראי **נפלאות היקרים**. לפניכם **גליון חגיגי ומורחב** לשבת פרשת האזינו, חג הסוכות ושמחת תורה, **מלא בכל טוב לכל המשפחה**.
מה בגליון?

נפתח עם **שיעור קצר ומתוק** מליל **שבת שובה** [בה שהה קיבוץ גדול של תלמידים בכפר חב"ד]. בשיעור [לנשים] דבר הרב על **העבודה המיוחדת לשנת תשפ"ג בכתיבה חידושי תורה ושירה**, עבודה הקשורה לשנת הקהל בכלל ובפרט לשנתנו – **תשפ"ג**. כשהדגש הוא על **כתיבה הנובעת מהאדם גם כאשר הדבר נדמה כחלקי או לא מושלם**.

בשיעור השני – **עיין במאמר "כנשר יעיר קנו" תרמ"א** לכבוד הילולת הרבי המהר"ש ב"ג תשרי – דיבר הרב בקצרה על **הכח המיוחד של מדת הרחמים לקיים את המציאות כולה**. השיעור השלישי – **שיעור משמחת בית השואבה אשתקד** לע"נ ר' **רפאל-דוד פיינשיל** ע"ה – עוסק בסוד **רוח הקדש** אותה 'שאבו' בשמחת בית השואבה, ההבדל בינה לבין **נבואה** ושייכותן **אצל כל אחד ואחת מאיתנו**, כשהשיעור מתחיל ב'**השכלה**' עליונה ויורד מטה למישור ה'**עבודה**'.

את חלק השיעורים חותם – בגדול – חלק מהתוועדות **הקהל משנת** הקהל הקודמת, **תשע"ו**, בסוכת ישיבת "חוט של חסד". זהו **שיעור יסודי על מצוות הקהל**, בתוכנה, בתכליתה, בדמויות המעורבות בה ובנושאי החיזוק העיקריים שלה, תוך חשיפה של המבנים הפנימיים מהם היא מורכבת. **שיעור חובה לקראת שנת הקהל הבעל"ט**.

במדור **מענות ותשובות** השבוע, **תשובה ארוכה ומעמיקה לשאלה על תשובה מאהבה** [דווקא] שנידונה בגליון הקודם [ובגבו] ומכתב **ניחום מלא רגש**. אל תפספסו.

שבת שלום ומבורך וחג שמח,
המערכת

"ויכתב משה"

קיצור מהלך השיעור

בשבת שובה היה 'קבוץ' גדול של תלמידים בכפר חב"ד. בליל שבת העביר הרב שיעור לנשים, וכאן מוגשת רק טעימה מסיום השיעור – **רמז לשנת תשפ"ג** שמכוון לעבודה מיוחדת של **כתיבה תורנית** בגוונים שונים.

ארבע פעמים "ויכתב משה"

בפרשה השבוע, פרשת וילך, חוזר פעמיים ביטוי זהה – "ויכתב משה".

בפעם הראשונה כתוב "ויכתב משה את התורה הזאת...".^א משה כותב את ספר התורה השלם ומוסר אותו "אל הכהנים בני לוי הנשאים את ארון ברית הוי' ואל כל זקני ישראל". ספר התורה הוא המונח בעזרה וממנו מועתקים כל שאר ספרי התורה. הפסוק הזה הוא הפסוק האחרון לפני הפרשיה העוסקת במצוה המיוחדת של השנה – מצות הקהל. המלך עומד וקורא את התורה באזני כל ישראל – והוא קורא אותה מספר העזרה. יש דעה שהמלך קורא באזני העם

מספר התורה המיוחד שהוא כותב לעצמו^ב (לפי ספר העזרה^ג), אבל פוסקים^ד שהוא קורא מספר התורה שכתב משה.

הפעם השניה היא בעצם ההקדמה לפרשה הבאה, פרשת האזינו – "ויכתב משה את השירה הזאת... וילמדוה את בני ישראל". אבל הביטוי "ויכתב משה" מופיע לפני כן עוד פעמיים בתורה:

לפני מתן תורה כתוב "ויכתב משה את כל דברי הוי'...".^ה רש"י מסביר שם, לפי דברי חז"ל

ב דעת המאירי בסנהדרין כא, ב על פי הספרי כאן, וכך כתב גם המלבי"ם על דברים יז, ח והתורה תמימה על דברים יז, יט אות צג.

ג רמב"ם הלכות תפילין מזוזה וס"ת פ"ז ה"ב והלכות מלכים פ"ג ה"א.

ד ראב"ד בשיטמ"ק ב"ב יד, ב, רש"י ורשב"א שם. ה דברים לא, כב.

ו שמות כד, ד.

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. שיעור נשים שבת שובה, ו' תשרי תשפ"ג (ח"ג) – כפ"ח.

א דברים לא, ט.

ניצוץ משה של

כל יהודי מתגלה בכך שהוא כותב – ב"ויכתב משה" שלו. צריך לכתוב את דברי התורה, להדפיס אותם ולהפיץ אותם. לא להגיד 'אני לא מספיק בקי, לא למדתי את הענין בשלמותו, איך אני יכול לכתוב עליו?!'. אם יש למישהו חידוש, גם כאשר הוא חלקי ולא מושלם – צריך לכתוב!

הרבי הרש"ב לפני הסתלקותו – "אני עולה לשמים, ואת הכתבים אני משאיר לכם"^{יב}. במדות הלב, כמו באושפיזין של סוכות, המדה של משה היא הנצח^{יג} וההנצחה היא "ויכתב משה"^{יד}.

כתוב בתניא^{טו} שבכל יהודי יש ניצוץ משה רבינו. שם מוסבר שבחינת משה רבינו בכל יהודי היא הדעת שבו, היכולת להתבונן ולעורר אהבה ויראה. כאן אנחנו רואים שניצוץ משה של כל יהודי מתגלה בכך שהוא כותב – ב"ויכתב משה" שלו. צריך לכתוב את דברי התורה, להדפיס אותם ולהפיץ אותם – וכך להנציח את ניצוץ משה שבכל יהודי (החל מהמובן הפשוט, בתוך האדם עצמו – הכתיבה היא הסגולה לזכרון הלימוד).

ארבעה סוגי כתיבה

מארבע ההופעות של "ויכתב משה", אותן מנינו, לומדים מה צריך לכתוב:

צריכים לכתוב דברים חלקיים, דברים לא מושלמים! הרי ב"ויכתב משה" את כל דברי הוי"ו... עדיין לא היה מתן תורה, התורה היתה חלקית – רק מבראשית עד מתן תורה – ובכל זאת רואים שהכתיבה הזו קובעת ברכה לעצמה, כל דבר הוא חלק מהתורה. לא להגיד 'אני לא מספיק בקי, לא למדתי את הענין בשלמותו, איך

במכילתא, שמשה כתב שם את כל התורה עד לאותה נקודת זמן – מבראשית עד מתן תורה. אז אלו היו "כל דברי הוי"ו", לפני שאר התורה שעדיין לא נתנה ולא נכתבה.

עוד פעם מופיעה בפרשת מסעי, בסיום ארבעת החומשים שמשה כותב מפי הגבורה^{יז} – "ויכתב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי הוי"ו..."^{יח}. משה כותב שם את כל מב המסעות במדבר. הבעל שם טוב מסביר^{יט} ש"מב המסעות עובדים על כל יהודי, בכל התחנות וההרפתקאות שהוא עובר בחיים. משה כותב "את מוצאיהם למסעיהם" – "מוצאיהם" היינו שרש הנשמה, המקור ממנו יוצאת כל נשמה לדרכה, ו"מסעיהם" היינו כל מסעות החיים שלה.

גילוי ניצוץ משה

למה אנחנו מזכירים את זה? "ויכתב משה" בגימטריא תשפ"ג^י יש עבודה מיוחדת של כתיבה בשנה הזו. הרבי עשה ענין גדול מכתובת דברי תורה, הוא רצה שלכל מוסד חינוכי – החל מתומכי תמימים – יהיה קובץ שיכתבו בו דברי תורה וכולם ישתתפו בו.

הכתיבה היא הנצחה. משה רבינו חי וקיים^{יא}, אבל אחרי 120 הוא נעלם מעינינו – מה נשאר לנו לנצח? כל התורה, מה שהוא כתב. כך אמר

יב. הובא באג"ק מוהרי"צ ח"א עמ' קיג.

יג. זהר ח"א כא, ב; ח"ג רמג, א.

יד. ושני רמזים: חלק המילוי של "ויכתב משה" (ו' ויד כף תו בית מם שין הא) עולה תריג – כללות כל התורה ומצוותיה – העולה משה רבינו (בסוד "תורה צוה לנו משה" ו"זכרו [על ידי הכתיבה] תורה משה עבדו"). חלק הקדמי של "ויכתב משה" עולה 2121, רמז לשם (שנתגלה למשה) "אהיה [21] אשר אהיה [21]" (שמות ג, יד) – רמז למעבר הכתיבה מדור לדור.

טו. פרק מא.

ז. ראה זהר ח"ג ז, א. וראה גם שיעור ד' מנחם אב ע"ט.

ח. במדבר לג, ב.

ט. בעש"ט עה"ת ר"פ מסעי.

י. ראה התווענדיזם תשמ"ד ח"ב עמ' 765; תשמ"ח ח"ב עמ' 328. ובכ"מ.

יא. ראה סוטה יג, ב.

רבי דוד מלעלוב

אמר שלעתיד
לבוא תהיה
מסכת ר' דוד
מלעלוב - החיים
של יהודי הם
מסכת בתורה

המסרים

האלוקיים הם
תמיד מסרים
טובים, ה' הוא
טוב בעצם, "טבע
הטוב להיטיב" וכל
המסרים שלו הם
טובים

טובים. וכשאני רואה סיפור בחיים ומבין את
ההשגחה הפרטית שבו – כדאי לכתוב אותו,
להנציח את הענין.

אחר כך יש עוד שני סוגי כתיבה שכתובים
בפרשה שלנו, פרזיה ושירה – "ויכתב משה
את התורה" ו"ויכתב משה את השירה". צריכים
לכתוב דברי תורה, שכוללים נגלה, "גופא
דאורייתא", וגם חסידות, פנימיות התורה,
"נשמתא דאורייתא"^{כג}. לכל יהודי יש את
החלק שלו בתורה, "חלקנו בתורתך"^{כד}, והוא
צריך לחדש את כל החידושים ששייכים לו,
כמו שכתוב בתניא^{כה}, וגם לכתוב אותם ולפרסם
אותם, להנציח את החלק שלו בתורה.

הדבר האחרון, שהוא בעצם הפסגה של כל
ה"ויכתב משה", הוא לכתוב שירה. מהיהודי
נובעת שירה – וגם אותה צריך לכתוב.

"ויכתב משה" – קירוב הגאולה

אם כן, כמו שאמרנו, יש ענין מיוחד דווקא
בשנת **תשפ"ג**, שכבר נכנסנו אליה, שכולם
יכתבו, וגם ידפיסו ויפרסמו. צריך לעשות השנה
'מבצע' של כתיבה – שכל אחד ואחת יכתבו.
בכתיבה הזו, "**ויכתב משה**", כל אחד מגלה את
ניצוץ משה שבו. והרי "הוא גואל ראשון והוא
גואל אחרון"^{כז}, ניצוץ משה שבכל יהודי הוא גם
ניצוץ משיח שיש בכל יהודי^{כח} – על ידי הכתיבה
מזרזים את הגאולה.

איך אני יודע? היתה שנה שהיה עליה 'קץ',
שנת תר"ח. בסוף השנה, כשהמשיח לא הגיע,
הרבי הצמח-צדק הסביר שבכל זאת היה גילוי

שעשועי המלך רפ"א; תניא, שער היחוד והאמונה פ"ד.

כג זהר ח"ג קנב, א.

כד נוסח התפלה.

כה אגה"ק כו: "וכל איש ישראל יוכל לגלות תעלומות
חכמה (לגלות) ולחדש שכל חדש הן בהלכות הן באגדות
הן בנגלה הן בנסתר כפי בחי' שרש נשמתו ומחוייב בדבר
להשלים נשמתו בהעלאת כל הניצוצות שנפלו לחלקה
ולגורלה כנודע".

כו ראה שמות רבה ד, ב; זהר ח"א רנ"ג, א; שער הפסוקים
יוחי; תו"א משפטים עד, ג.

כז מאור עינים פרחות שמות ופינחס בשם הבעש"ט.

אני יכול לכתוב עליו?!
אם יש למישהו חידוש,
גם כאשר הוא חלקי ולא
מושלם – צריך לכתוב!
צריכים לכתוב
סיפורים – סיפורי
צדיקים, "ועמך כלם
צדיקים"^{טז}, כמו שאמרנו,

ה"ויכתב משה את מוצאייהם למסעייהם" הוא
סיפורי מסע החיים של יהודי, כמו שאנחנו

אוהבים להזכיר, רבי דוד
מלעלוב אמר^{יז} שלעתיד
לבוא תהיה מסכת ר' דוד
מלעלוב – החיים של
יהודי הם מסכת בתורה.
[איזה סיפורים לכתוב?]
סיפורי צדיקים – אנחנו
אוהבים סיפורים, יש כל
שבוע סיפור ב"נפלאות".

שוב, כמו שאמרנו, כל מה
שעובר על יהודי בהשגחה
פרטית הוא סיפור. כמו
שלמדנו^{יח}, עיקר הענין

של הקהל הוא "למען ישמעו"^{יט}, המעלה של
ה"נשים לשמוע"^כ, כתוספת על הראיה שיש
בשלשת הרגלים. מהי השמיעה ביחס לראיה?
אני רואה משהו קורה בחיים שלי, אבל אם אני
זוכה 'לשמוע' אני מבין את ההשגחה הפרטית,
את המסר האלוקי שיש בו^{כא}. המסרים האלוקיים
הם תמיד מסרים טובים, ה' הוא טוב בעצם,
"טבע הטוב להיטיב"^{כב} וכל המסרים שלו הם

טז ישעיה ס, כא.

יז גדולת הצדיקים (בני ברק, תשנ"ח) עמ' כא; פרי קדש
הילולים (ירושלים, תשכ"א) עמ' י.

יח בח"ב של השיעור שטרם נדפס.

יט דברים לא, יב.

כ חגיגה ג, א.

כא ראה גם שיעור שמחת בית השואבה תשפ"ב – נדפס
לקמן בגליון.

כב ראה ע"ח שער הכללים רפ"א; עמק המלך שער

צריך לעשות

השנה 'מבצע'
של כתיבה – שכל
אחד ואחת יכתבו

האמתית והשלמה, את ביאת
משיח צדקנו בפועל. בכל זאת,
רואים כאן שה'בדיעבד', ומה
שמזרז את ביאת המשיח הוא
כתיבה והדפסה של דברי תורה.

שתהיה שנה טובה ומתוקה, שנה של כתיבת

ופרסום דברי תורה ושל גאולה שלמה!

של משיח בשנה הזו – בהדפסת
הליקוטי תורה. הבן שלו, הרבי
המהר"ש, אמר לו – 'אבא,
אנחנו לא מסכימים, אנחנו
רוצים את המשיח בפועל!'

אנחנו ודאי מסכימים עם הרבי המהר"ש,

רוצים "לכתחילה אריבער" את הגאולה

הלומד על מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ הנצחת משה היא ב"ויכתב משה" – בדברי התורה שנשארים לנצח.
- ◆ ניצוץ משה שבכל יהודי מתגלה בכתיבת דברי תורה.
- ◆ צריכים לכתוב דברי תורה – גם אם הם חלקיים ולא מושלמים.
- ◆ צריכים לכתוב סיפורי צדיקים – סיפורי השגחה פרטית של "ועמך כלם צדיקים".
- ◆ חיי כל יהודי הם מסכת בתורה.
- ◆ צריכים להיות קשובים למסרים האלווקיים במציאות – והמסרים האלה כולם טובים.
- ◆ על כל יהודי לגלות את ה"חלקנו בתורתך" שלו ולכתוב את כל החידושים שלו.
- ◆ פסגת-תכלית ה"ויכתב משה" היא כתיבת שירה.
- ◆ גילוי ניצוץ משה הוא-הוא גילוי ניצוץ משיח – כתיבת התורה מזרזת את הגאולה.
- ◆ בשנת תשפ"ג על כל אחד ואחת לעסוק בעבודת "ויכתב משה".

שיעור

לכבוד הילולת הרבי המהר"ש

רחמי הנשר

קיצור מהלך השיעור לפני שלש שנים, בקביעות זהה להשנה, חל י"ג תשרי – יום ההילולא של הרבי המהר"ש מליובאוויטש – בשבת האזינו. הרב חזר בקצרה נקודה מתוך מאמר שלו על **פסוק בפרשה**, העוסק בכח המיוחד של **מדת הרחמים**.

גם במרכבה של יחזקאל "פני נשר" הם כנגד התפארת, שפנימיותה מדת הרחמים. רש"י מסביר שהרחמים של הנשר מתבטאים בשני דברים – בכך ש"אינו נכנס לקנו פתאום עד שהוא מקשקש ומטרף על בניו בכנפיו בין אילן לאילן בין שוכה לחברתה כדי שיעורו בניו ויהא בהן כח לקבלו" ובכך שהוא נושא את בניו על כנפיו כדי שאם יירו בו חץ מלמטה הוא יכנס בו ולא בהם.

נשר בגימטריא **רחמים רבים**. כתוב "ברחמים גדלים אקבצך"¹ – קבוצ גלויות הוא ברחמים, כמו "ואשא אתכם על כנפי נשרים"². היום עולים הרבה יהודים לארץ, 'טעימה' מקיבוץ גלויות העתידית³, והכח לכך הוא הרחמים – הנשר, מלך העופות, יכול לאגד את כל העופות. צריך להעיר אותנו, וכאשר ה' בא להעיר אותנו – הוא

אנחנו ביום ההילולא של הרבי המהר"ש – י"ג תשרי. נלמד מאמר שלו, ד"ה "כנשר יעיר קנו". זהו דיבור המתחיל שחוזר בכמה מאמרים (כרגיל בכך) ואנחנו נלמד את מאמר "כנשר יעיר קנו" תרמ"א, שנדפס בתורת שמואל תר"ם ח"ב. המאמרים שם מופיעים בשלש גרסאות: אחת מהמעתיק רבי שמואל סופר, שניה שהרבי הרש"ב כתב ופיתח, קצת יותר ארוך, והשלישית, הכי ארוכה⁴ – ועל פיה נלמד כעת – היא של אחד המעתיקים. מי שרוצה להבין את השיעור טוב צריך ללמוד את המקור.

רחמי הנשר

המאמר פותח בדברי "המפרשים", היינו רש"י, על הפסוק. המדה של הנשר היא מדת הרחמים, "כנשר הזה שהוא רחמני על בניו".

נרשם (מהזכרון) ע"י לוי יצחק שי' כהן ואלעזר דוד שי' האס. לא מוגה. לימוד ד"ה "כנשר יעיר קנו" תרמ"א. שבת פרשת האזינו, י"ג תשרי תש"פ – כפר חב"ד.
א תורת שמואל תר"ם ח"ב עמ' תתקכח.

ב ישעיה נד, ז.

ג שמות יט, ד.

ד ראה שיחת ויקהל תשנ"ב ס"ו.

העלם המלאכים על האלקות

מה עם המלאכים? הייתי חושב שהם מוארים ובטלים לגמרי, לא צריכים כלום. אבל לא – גם הם חייבים רחמים. כמה שהם באור ובבטול הם צריכים רחמים. גם העולמות העליונים, אפילו עולמות דאין סוף – יחסית לעצמותם הם בחושך גמור, "ישת חשך סתרו"^ח, וזקוקים לאורו. כתוב שהכתר הוא אור צח אור מצוחצה, אבל הוא אור רק ביחס אליו, ביחס לעצמות הוא חשך גמור.^ט כתוב "שית אלפי שנין הווי עלמא וחד חרוב". המלאכים אומרים "קדוש קדוש קדוש"^א, ובכל "קדוש" הם מתבטלים במציאות במשך אלפים שנה. הרבי המהר"ש מוכיח שעכשיו אנחנו באלפיים האחרונים... זאת אומרת שהם לא לגמרי בטלים. כלומר, העובדה שהבטול במציאות שלהם נמשך כל פעם אלפים שנה בלבד – מוכיח שהבטול שלהם לא מוחלט. לאחר אלפים שנה הם כבר לא בטלים במציאות. מה שמעכב את הבטול וגורם שלא יהיה נצחי הוא הסתר הגוף. גם למלאכים יש גוף, זך, משני היסודות העליונים יותר – אש ורוח ("עשה מלאכיו רוחות משרתיו אש להט"^ב) – אך הם עדיין יכולים להסתיר על אלקות.

הדוגמה לכך היא ספור בגמרא עם המלאך מט"ט, שר עולם היצירה: בעולמות העליונים נהוג שכל המלאכים עומדים, אסור להם לשבת – רק ה' יושב, שלא יאמרו שיש "שתי רשויות". המלאך היחיד שיושב הוא מט"ט, בזמנים מסוימים, כאשר הוא ממלא את התפקיד החשוב שלו – לכתוב את זכויותיהם של ישראל.

כאשר אלישע בן אבויה נכנס לפדרס, עלה למעלה, הוא ראה את מט"ט יושב, ומיד הוא טעה לחשוב שיש שתי רשויות ויצא לכפוף, קיצץ בנטיעות. מט"ט לא התכוון חלילה, אבל בגלל

רוצה להתגלות אליו, כפי שמתגלה בהשגחה הפרטית – הוא לא בא ישר, בפתאומיות, אלא הוא 'מקשקש' בין ענפי העצים, בכל מיני אירועים והתרחשויות במציאות. אם מתעוררים הוא יכול להתגלות בהשגחתו, אך צריכים לבקש את הרחמים. לפני כמה ימים היתה ההילולא של ר' אשר פריינד זצ"ל. הוא היה רגיל לומר "בקש רחמים כעני בפתח"^ה (כידוע, סופי התיבות של "בקש רחמים כעני בפתח" אותיות **משיח**).

בנמשל, מוסבר במאמר, על ידי בחינת "נשר" – היינו מדת הרחמים – אפשר לעלות למעלה מ-**רחמי** מצוות עשה ו-**ששה** מצוות לא תעשה, הנקראות "אברתו", "**רחמי** אברין דמלכא". לנשר ה**רחמן**, ש"על גוזליו **ירחף**" יש גם שייכות לבירור **רפה** הניצוצות שנפלו בשבירה – בירור שנעשה דווקא על ידי **רחמים**.

רחמים על מקום שמסתיר על אלקות

אחרי ההקדמה על הרחמים הוא מסביר ענין עיקרי במשך כמה עמודים:^ו ה' כנשר, ספירת התפארת, מרחם על הכל. הקיום של כל דבר במציאות זקוק לרחמי ה'. ברור שאם יש עני, משהו חסר, הוא צריך רחמים – צריך לתת לו אוכל. אך לכאורה, על מה שייך לרחם על מי שבמצב של שלמות? יש משהו עשיר, שלא חסר לו כלום – אם תציע למלאות לו חסרון הוא יאמר לך "לא חסר לי שום דבר". במאמר הוא אומר זאת יפה באידיש – "דעם וואס איז זייער גוט". מה הוא צריך רחמים?!

הוא אומר שאף על פי כן גם הוא חייב רחמים, כי הוא מסתיר על אלקות – אז הוא באמת חסר בתכלית. אין דבר בבריאה שלא צריך רחמים, אפילו דבר שנראה שלם, כי הוא לא בטל לגמרי. אם הוא היה חלק מאור ה' הוא לא צריך רחמים – אבל הוא לא.

ח תהלים יח, יב.

ט תקו"ז ע.

י סנהדרין צז, א.

יא ישעיהו ג.

יב תהלים קד, ד.

ה פיוט "אתיתי לחנך" מוסף בד"ה.

ו ע"פ תקו"ז תקון ל (עד, א).

ז עמ' תתקל-תתקלא.

הרושם המוטעה והנזק שנגרם הוא קיבל עונש – "אפקוהו ומחיוהו שיתין פולסי דנורא". לבן אדם נותנים רק **לט** מלקות^{יג}, אך למלאך נתנו ששים מלקות מאש.

לעניננו, זאת אומרת שגם מלאך יכול להעלים על אלוקות, ולכן גם הוא צריך רחמים. מה זה מלמד עוד? רגישות. לשים לב שלא יובן ממעשי דבר שיגרום לחילול ה', לכאורה מה רוצים מהמלאך? הוא עשה את התפקיד שלו, כתב זכויות בשיבה כמו שאמור לעשות? אלא שאם היה מספיק בטל היתה לו רגישות לשים לב שנכנס אדם, הוא לא יודע שאתה אמור לשבת, ועלול לקצץ בנטיעות, בכזה מצב צריך לקום, שלא יבינו טעות.

שוב, מוסר השכל להיות רגישים מה יכולים להבין ממעשי. על כל פנים, גם מלאך יכול להסתיר, גם הצדיקים אפילו אחד שנקי לגמרי מכל חטא ועוון, משה רבינו, מעצם זה שיש לו גוף, הוא מסתיר על אלקות וצריך רחמים. הוא מסביר כמה הגוף מכביד על עבודת ה', אם לא היה גוף, היה אפשר לעבוד את ה' פי מליון, גם צדיק שעובד תמיד במסירות נפש, בלי גוף יכל להיות הרבה יותר נעלה. לכן כשמשה עלה למרום התפשט מגשמייתו. בתחילה עלה מעולם העשיה לעולם היצירה, וכשבא לעלות לבריאה הוא התפשט מהגוף. כמו מישהו שפושט בגדיו ותולה אותם על קולב, משה רבינו פשט את הלבושים הגשמיים, והשאיר אותם על קולב – בעולם היצירה...

עד כאן חלק עיקרי במאמר.

"יערף כמטר" – שבירת קשיות העורף כהכנה לקבלת התורה

מכאן ממשיך המאמר ומסביר את העבודה שצריכים לעשות – "יערף כמטר לקחי תול כטל אמרתי כשעירים עלי דשא וכרביבים עלי עשב". הפסוק הוא המשך לפסוק הקודם – "האזינו

השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי". המטר והטל בפסוק הם דברי תורה – "מטר" הוא תורת הנגלה ו"טל" הוא פנימיות התורה. איך נוצר הגשם? הפסוק אומר: "ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה"^{יד}, בשביל ירידת הגשם צריך אד שיעלה מהארץ. גם בעבודת האדם, בשביל לזכות ל"מטר לקחי" צריך לעשות עבודת הכנה. הוא מפרש ש"אד" הוא שבר, כמו "איד"^{טו}, ועל ידי השבר של העורף, אפשר לקבל שפע – "שברו הבריות את ערפם ומיד מטר ירדו"^{טז}.

רש"י מפרש "יערף" כיטיף, לשון הטפה, אבל הרבי המהר"ש מביא את דרשת חז"ל ש"יערף" היינו שבירת עורף המזכה ב"מטר לקחי". הפסוק אומר "כי פנו אלי ערף ולא פנים"^{יז}. בקריאה פשוטה הייתי מבין שהם בכלל לא רוצים, מפנים עורף לגמרי, אבל במאמר מובא המפורש בחסידות^{יח} שכן יש "פנו אלי", עושים מצוות, אבל בבחינה של "ערף ולא פנים". לא אכפת להם ממני באמת, הם פונים אלי רק כדי להגדיל את עצמם, הכל 'לגרמיה', בשביל 'הרגשת עצמו'. זו בעיה אחת, יש משהו אחד, כמה שעושים מצוות, לא באמת פונים אלי אלא עושים "מצות אנשים מלמדה"^{יט}, בקרירות. זה הסתר גדול על ידיעות^כ שבתקופה הזאת, מראש השנה עד יוהכ"פ יש את סוד הנסירה, ומיוהכ"פ עד סוכות – ארבעת הימים שאנחנו בתוכם – מסתובבים עד לפנים בפנים. המעבר מאחור לפנים תלוי במזל החדש, מאזנים, כמו שהסברנו לאחרונה^{כא} בסוד המתקלא (איזון) – "עד דלא

יד בראשית ב, ו.

טו ראה ירמיה מח, טז; מט, ח; איוב כא, ל; לא, ג ויכג (ובתרגומים ובמפרשים שם).

טז בראשית רבה יג, יד.

יז ירמיה ב, כז.

יח לקו"ת אחרי מות כו, ד; תצא מ, ב ועוד.

יט ישעיה כט, יג.

כ שער הכוונות דרושי ר"ה דרוש א ואילך ובריווי מקומות.

כא שיעור שבת שובה תש"פ.

יג ראה דברים כה, ג.

יערפו טל" מתאים לדעת בית שמאי, שהלכה כמותו לעתיד לבוא^{כו}, ש'מחמירים' שגם בשביל המשכת טל נדרשת אתערותא דלתתא מסוימת (אכן, לאידך, בית שמאי סוברים ש"שמים קדמו"^{כז}, היינו שבסופו של דבר האתערותא דלעילא קודמת ומשוקעת גם בעבודת האתערותא דלתתא, שהרי ה' הוא הכל וממנו כל העבודה ורק "לך אֲדִינִי חֶסֶד כִּי אַתָּה תִּשְׁלַם לְאִישׁ כְּמַעֲשֵׁהוּ"^{כח}, כאילו הוא העושה, וזו גופא תודעת "אף [לשון תיקון, 'אף עשיתו'^{כט}] שמיו יערפו טל", ודוק).

אכן, מבואר בחסידות^ל שההמשכה שבבחינת טל, באתערותא דלעילא גמורה, היא מציאת חן אלקית. מציאת החן אינה פועל יוצא של עבודה מסוימת, אבל זוכים בה על ידי "שלמות האדם בעצם מהותו". פגם הברית מעלים את השלמות העצמית של האדם^{לא} ולכן למדרגת "טל" זוכים על ידי תיקון חטאות נעורים, המחזיר את האדם לבחינת "טל ילְדִיתִךְ"^{לב}, עם כל החן שיש בו (וכידוע מרבי אברהם אבולעפיא, **טל** ראשי תיבות **טפה לבנה**^{לג}, הטפה המולידה). החזרה למדרגת "טל ילְדִיתִךְ" נעשית על ידי העיסוק עם הטף, כמו שכתוב בהקהל – "טף למה באים ליתן שכר למביאייהם"^{לד} (המדרגה נושאת החן שבאה על גבי שלמות העבודה של לימוד ושמיעה של האנשים והנשים).

הוא מתקלא לא הוה משגיחין אפיין באפיין^{כב}, בלי איזון-מתקלא אין מבט פנים בפנים. בדיוק אותו ענין, על ידי סוד המאזנים אפשר להפנות פנים לה'. הוא גם אומר שזה ענין השברים בתקיעת שופר, התקיעה היא קול פשוט ועל ידי השברים מגיע המטר.

אמנם, גם עם כל הביטויים בסוף נשאר גוף, ועל כך צריך רחמים רבים. צריך להכיר בשפלותי (שפלות **כעפר**, אותיות **ערף**) ואז אפשר להרגיש את רחמי ה'. התרגום מתרגם "יבסם כמטרא אולפני", יש משהו מתוק בעבודה הזו. הרגשת החוסר והשפלות לא אמורה לעשות אותי עצוב אלא דווקא שמח – אם אני יודע את חסרוני ומרגיש עד כמה יש עלי רחמי שמים כדי לקיים אותי אני מתמלא שמחה. יש כאן יחוד קוב"ה ושכינתיה – יחוד הרחמים (של ה') והשפלות (שלי), פנימיות התפארת (ז"א) והמלכות^{כג}.

"אף שחיו יערפו טל"

בדרך כלל כתוב שהמטר יורד על ידי עבודה ואילו הטל יורד מעצמו, "טל לא מיעצר"^{כד}. המטר דורש עבודה, כמו שצריך לבקש לעקאח, לומר "גיב מיר לעקאח". הבקשה היא האתערותא דלתתא שמעוררת אתערותא דלעילא לנתינה. אבל בפרשה הבאה, וזאת הברכה, שמחוברת לפרשת האזינו, כתוב "וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב אל ארץ דגן ותירוש אף שמיו יערפו טל"^{כה}. מכאן רואים שגם הטל תלוי, לכאורה, בעבודת שבירת העורף, שהוזכרה קודם ביחס למטר. איך נסביר זאת? אפשר לפרש ש"אף שמיו

כו ראה מק"מ לזהר ח"א יז, ב.
כז חגיגה יב, א; בראשית רבה א, טו.
כח תהלים סב, יג. וראה כש"ט (קה"ת) קצא וש"נ.
כט ישעיה מג, ז.
ל לכל האמור כאן ראה אג"ק מוהרי"צ ח"ח אגרת ב'קסו (עמ' יז ואילך) – נתבארה בגליון ואתחנן נחמו תשפ"ב.
לא תורת שלום אור לכ"א כסלו תער"ג.
לב תהלים קי, ג.
לג ראה ספר המלמד פרקים כט"ל.
לד חגיגה ג, א.

כב זהר ח"ב קעו, ב (ספד"צ פ"א).
כג וראה לב לדעת מאמר "פרק בעבודת ה'".
כד תענית ג, א.
כה דברים לג, כח.

שיעור

שמחת בית השואבה תשפ"ב

משם שואבין רוח הקדש

קיצור מהלך השיעור

בהתוועדות **שמחת בית השואבה** בסוכות האחרון זכינו לשיעור ארוך ורב־תוכן, שנסוב סביב כמה עניינים שונים, שכל אחד מהם קובע ברכה לעצמו. החלק שלפנינו מסביר באופן יפהפה, **ב'השכלה' וב'עבודה'**, את סוד **רוח הקדש** שזוכים לשאוב משמחת בית השואבה. בחלקו הראשון של השיעור עולים מעלה־מעלה ב'**השכלה'**, להסבר עמוק על "**תעלמות חכמה**" ו"**תעלמות לב**" המתגלות בשמחת בית השואבה. בחלקו השני של השיעור נוחתים מטה־מטה ב'**עבודה'**, להסבר מה המשמעות של **נבואה ורוח הקדש** בעבודת **כל אחד** מאתנו – פיתוח כח הציור וההמחשה ביחס למה **ששומעים ולומדים** ופיתוח **הרגישות למסר האלוקי** הטמון **בהשנחה הפרטית** שאנו רואים.

ניסוך היין וניסוך המים – נבואה ורוח הקדש

ניסוך המים ביחס לניסוך היין. בעוד ניסוך היין נוהג כל השנה, ניסוך המים עושים רק בחג הסוכות. גם בסוכות יש ניסוך היין, כמו כל השנה, אבל הוא במדרגה הרבה יותר גבוהה מניסוך היין כל השנה – ובכל זאת לניסוך המים יש עליו מעלה.

ההסבר שנאמר עכשיו מבוסס בעיקר על מאמר של רבי הלל מפאריטש¹. הוא כותב שניסוך היין הוא מקור הנבואה ואילו ניסוך המים הוא המקור של רוח הקדש. יש בחינה שרוח

אחד העניינים העיקריים בחג הסוכות הוא ניסוך המים, עליו אומרים את הפסוק "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה"². בחב"ד, בכל הדרושים על הפסוק הזה³, מדובר על מעלת

נרשם ע"י איתיאל גלעד¹. לא מוגה. שמחת בית השואבה (ח"ב) – הילולת רבי נחמן מברסלב זיע"א – לע"נ רפאל דוד פיינשיל (בן עמי). אור לח"י תשרי תשפ"ב – כפ"ח. א' ישעיה יב, ג.
ב' החל מלקו"ת דרושים לסוכות ד"ה "ושאבתם מים" עח, ג ואילך.

ג' פלח הרמון תשרי ד"ה "ושאבתם מים בששון" השני.

משה רבינו גדול

ממשיח בנבואה,
לכן משיח לא
יחדש שום מצוה,
אבל משיח גדול
ממשה רבינו
ברוח הקדש

רבי הלל כותב שה"אחכמה" שרחוק הוא פנימיות אבא, "פנימיות אבא פנימיות עתיק"^ג – זו מדרגה שרחוקה מהשגה, שאי אפשר להשיג, "לית מחשבה תפיסא ביה כלל"^ד. אבל, כותב האריז"ל^ט, כשיבוא מלך המשיח, ישיגו אפילו את

פנימיות אבא – אז יתקיים "ויגד לך תעלמות חכמה כי כפלים לתושיה"^{טז}.

יש שתי בחינות, "תעלמות חכמה" באיוב ו"תעלמות לב" בתהלים^{יז}. בשני הפסוקים כתוב "תעלמות" לשון רבים, "מיעוט רבים שנים"^{יח}, שתי רמות של תעלומות. "תעלמות חכמה" ו"תעלמות לב" הם בעצם אבא ואמא עילאין – אבא עילאה הוא "תעלמות חכמה" ואמא עילאה היא "תעלמות לב" (בסוד "בינה לבא ובה הלב מבין"^{יט}). כתוב בכתבי האריז"ל^כ שיש מדרגה של אמא עילאה שגבוהה מאבא עילאה – "פנימיות אמא פנימיות עתיק" למעלה מ"פנימיות אבא פנימיות עתיק". היום כל המדרגות הללו רחוקות מהשגה וכשיבוא משיח הכל יתקרב.

שמחת בית השואבה – השגת הבלתי־מושג

כל הענין שייך לשמחת בית השואבה, שאנחנו עכשיו עושים – שמחת בית השואבה היא גילוי התעלומות. אצל שלמה המלך כתוב "אמרת אחכמה והיא רחוקה ממני" – עדיין רחוק, "תעלמות חכמה" ו"תעלמות לב", אבל

הקדש יותר גבוהה מנבואה. זהו חידוש נפלא. משה רבינו הוא רבן של כל הנביאים – "כל הנביאים נתנבאו ב'כה אמר הוי'", מוסיף עליהם משה שנתנבא ב'זה הדבר אשר צוה הוי'"^{כא}, באספקלריא המאירה^{כב}. אבל דוד המלך הוא רבן של כל בעלי רוח הקדש^{כג}.

כתוב שיש אצלו שתי בחינות – "מזמור לדוד" ו"לדוד מזמור" (כמו בפרקים כג ו־כד בתהלים) – לפעמים שורה עליו רוח הקדש ואז הוא אומר שירה ולפעמים הוא אומר שירה ואז שורה עליו רוח הקדש^{כד}. גם על משיח בן דוד, שיוצא ממנו, כתוב שהוא גדול ממשה רבינו ברוח הקדש וכמעט כמו משה רבינו בנבואה – כך כותב הרמב"ם^{כה}. כלומר, משה רבינו גדול ממשיח בנבואה, לכן משיח לא יחדש שום מצוה, אבל משיח גדול ממשה רבינו ברוח הקדש.

מה ההבדל? במושגי הקבלה, רוח הקדש היא ספירת המלכות ונבואה באה מנצח והוד, מפרצוף ז"א^{כו}. לכאורה ז"א גבוה מהמלכות, לכן בפשט הנבואה גבוהה מרוח הקדש. אבל, הוא מסביר, היות ש"אשת חיל עטרת בעלה", כאשר מתגלה הבחינה הזו יש מעלה ברוח הקדש לגבי הנבואה.

"ויגד לך תעלמות חכמה"

במוחין, באופן פשוט כתוב^{כז} שהיחס בין ניסוך המים לניסוך היין הוא היחס בין חכמה לבינה. בסוכות נוהגים לקרוא את מגלת קהלת, בה כתוב "אמרת אחכמה והיא רחוקה ממני"^{כח}.

ג יג לקו"ת נצבים מט, ד (ע"פ פנ"ח שער ק"ש פט"ו). ראה הגהות הרנ"ש לאוצרות חיים שער עתיק פ"ד.
יד הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").
טו פנ"ח שער ק"ש פט"ו.
טז איוב יא, ו.
יז מד, כב. ראה שיעורי ט"ו י"ז אד"ר ע"ו (שיעורים 64 במאמר ד"ה "ביום השמיני יצרת" תש"ו).
יח ירושלמי יומא פ"ב ה"ד.
יט הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").
כ הגהות הרנ"ש לאוצרות חיים שער עתיק פ"ד.

ד רש"י על במדבר ל, ב (ע"פ ספרי מטות).
ה זהר ח"ב פב, ב. וראה סוכה מה, ב.
ו שער רוה"ק ב, ב.
ז ראה פסחים קיז, א וזהר ח"א סז, א. ונתבאר באריכות בשיעור י"ב תמוז תש"ע.
ח הלכות תשובה ט, ב. אגרת תימן פ"ד.
ט שער רוה"ק ב, ב.
י משלי יב, ד.
יא ראה לקו"ת מאמר ד"ה "ושאבתם מים בששון" עט, ד ואילך.
יב קהלת ז, כג.

לב של החכמה, הנתיב הנעלם, עם שער הנון של הבינה, ה"אילו ידעתי הייתי" הופך להיות "ידעתי הייתי". זהו היחוד של "תעלמות חכמה" ו"תעלמות לב", אבא ואמא עילאין, ואז זוכים לשמחה הגדולה ביותר.

רואים את הנשמע ושומעים את הנראה

כעת נסביר יותר: בספירת החכמה יש שתי בחינות. כך דורשים את הפסוק "כלם בחכמה עשית"^{כט} – ב בחינות חכמה. לפעמים ההסבר הוא לשתי הבחינות של "חכמה בראש" ו"חכמה בסוף" – ספירת חכמה עצמה והחכמה שבספירת המלכות. אבל גם בתוך החכמה גופא יש שתי בחינות. הבחינה הנמוכה של החכמה היא חלק החכמה שמתחבר עם הבינה. חכמה ובינה הן בסוד "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין"^ל, כי היחוד שלהן הכרחי להתהוות התמידית של העולמות^{לא}. אבל יש בחכמה את הבחינה עליה נאמר "קדש מלה בגרמיה"^{לב}, חלק החכמה שלא מתחבר עם הבינה, שמעל לחיבור של "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין".

כתוב "והחכמה מאין תמצא"^{לד}. יש בחכמה חלק תחתון, שמתחבר עם הבינה שנקראת "יש"^{לד}. זו ההשפעה של חכמה ובינה כמשפיע ומקבל, זכר ונקבה, אבא ואמא. אבל יש בחכמה עילאה גם חלק עליון שמתחבר רק עם האין של הכתר ונכלל בו, חלק שאין לו שום זיקה וקשר ליש (ועליו כתוב "פנימיות אבא פנימיות עתיק"). החלק העליון נקרא "תעלמות חכמה", וגם שם יש "תעלמות לב", מדרגה של אמא שמתחברת למדרגה זו או מקבלת ממנה. על החכמה שמתחברת עם הבינה כתוב

ב"ושאבתם מים בששון" הרחוק הזה נעשה קרוב, הבלתי־מושג ניתן להשגה, אפשר להשיג את הבלתי־מושג. זו שמחה עצומה שאי אפשר לתאר. כל השגה היא שמחה^{כא}, אבל להשיג דבר שאי אפשר להשיג – אין לך שמחה יותר גדולה. לכן "כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה – לא ראה שמחה מימיו"^{כב}.

ישנה ההשגה שאיני יכול להשיג גופא –

"תכלית הידיעה שנדע"

שלא נדע"^{כג}. זהו הסוד של

שם קסא – "אם אסק

שמים שם אתה"^{כד} –

השם של פנימיות אמא^{כה},

שעולה "איני יודע"^{כו},

להשיג את האי־ודאות^{כז}.

הרי "לית מחשבה תפיסא

ביה כלל", ו"תכלית

הידיעה" היא ההשגה של

"אילו ידעתי הייתי" –

ההשגה שאי אפשר לדעת,

"תכלית הידיעה שלא

נדע". תכלית הידיעה הזו

היא שער הנון של הבינה

בפני עצמה. אבל יש מה

שהרבי הרש"ב אמר^{כח},

שכאשר אני יושב עם

ליקוטי־תורה מאחורי

דלת נעולה ולומד מתקיים אצלי "ידעתי

הייתי"! זו שמחת בית השואבה. שפתאום

מתקיים "ידעתי". כאשר יש חיבור נתיב ה־

אשה מסכנה,

עגונה, באה

לצדיק, ובוכה

שבעלה נעלם.

הרבי שומע את

הסיפור, את

התיאור, ואומר –

דעי לך שבעלך

נמצא בעיר

פלוגית, בכתובת

הזו והזו, לך

תמצאי אותו, וכך

מתקיים בפועל

ממש

כא ראה ספר הנפש עמ' קו.

כב סוכה נא, א.

כג בחינת עולם יג, לג.

כד תהלים קלט, ח.

כה שער הפסוקים כי תשא עה"פ "והסירתי את כפי".

כו אמרי יוסף (ספינקא) פרשת ויצא קמד, ד.

כז י"ב אלול פ"א (נדפס בגליון כי תבוא פ"א).

כח ראה סה"ש תש"ג עמ' סח; סה"ש ה'ש"ת עמ' לד;

סה"מ מלוקט ח"ב עמ' יב. וראה גם בספר פנים אל פנים

בביאור לפרק ד.

כט תהלים קד, כד.

ל ראה זהר ח"ג רצ, ב; זהר ח"א קכג, א.

לא ע"ח שכ"ג (מוחין דצלם) פ"ו (מ"ק).

לב זהר ח"ג צד, ב.

לג איוב כח, יב.

לד ראה זהר ח"ג רלט, א.

אפילו אצל ילד

ב'חדר' צריך
לפתח אצלו את
החוש של ראיית
הנשמע, שנקרא
"קולמוס הנפש".
מספרים לו סיפור,
סיפור מהתנ"ך או
משהו מחז"ל –
שיראה אותו!

שמתחברת לבינה ומשפיעה לה – ומשום יורדת לנצח והוד שהם מקור הנבואה (כולל נבואת משה רבינו). לעומת זאת, רוח הקדש של דוד המלך, רוח הקדש של משיח בן דוד שלמעלה מרוח הקדש של משה, עולה ממלכות, בסוד "אשת חיל עטרת בעלה", למדרגה הגבוהה של החכמה, ל"הבן בחכמה", "שומעים את הנראה" ולא רק "רואים את הנשמע".

איך אפשר להסביר את כל זה במלים יותר פשוטות, מובנות, וגם ב'עבודה'?

נבואה – לראות מה שמספרים לך

כשאני אומר "רואים את הנשמע", "וכל העם ראים את הקולות", אני מצייר שהקול מופיע מכל רוחות העולם^מ ורואים משהו – אותיות, אני רואה את הדיבור "אנכי הוי' אלהיך"^{מה} יוצא מפי הגבורה^מ. אבל אם נפשט את המושג "רואים את הנשמע", מה הוא יכול להיות אצל צדיק, אצל בעל נשמה? מה זאת אומרת שהוא רואה את הנשמע? כאשר חסיד נכנס לדרי ליחידות ומספר לו סיפור, לדוגמה שגנבו לו משהו, הוא מחפש שהרבי יעזור לו, שהרבי יקיים השבת אבידה, יעזור לו. הרבי שומע את הסיפור ומיד אומר – לך לכתובת פלונית. אולי אפילו יותר טוב לתת דוגמה מסיפורי עגונות – אשה מסכנה, עגונה, באה לצדיק, ובוכה שבעלה נעלם. הרבי שומע את הסיפור, את התיאור, ואומר – דעי לך שבעלך נמצא בעיר פלונית, בכתובת הזו והזו, לכי תמצאי אותו, וכך מתקיים בפועל ממש, הולכים לכתובת ושם מחכה הבעל. מה עשה הצדיק? ראה את הנשמע.

כך גם בכל יועץ, ואפילו בכל שיחה בין שני

בספר יצירה "חכם בבינה"^{לה} ועל הבינה שכלולה בחלק החכמה שלא מתחבר לבינה כתוב שם "הבן בחכמה". זהו משפט מספר יצירה – איך הוא מוסבר בחסידות? במושגי הקבלה^ל, "חכם בבינה" היינו יחוד ישראל סבא ותבונה (ישו"ת), שבכללות הוא בינה, פרצוף אמא, שכלולה בו גם חכמה ("הבן בחכמה"), אבל "הבן בחכמה" היינו בכללות פרצוף אבא (שכלולה בו גם בינה).

חכמה ובינה הן גם ראייה ושמיעה^ל. במתן תורה כתוב "וכל העם ראים את הקולות"^{לח} – רואים את מה שבדרך כלל רק שומעים, רואים את הקולות. יש שתי דעות בחז"ל^{לט}, או שרק רואים את הקולות, או ש"כשם שרואים את הנשמע כך שומעים את הנראה". רואים את הקולות, לראות את הנשמע, היינו "חכם [ראיה] בבינה [שמיעה]", המדרגה של ישראל סבא ותבונה, אבל אבא ואמא עילאין, "תעלמות חכמה" ו"תעלמות לב", הם "הבן [שמיעה] בחכמה [ראיה]", "שומעים את הנראה"^מ, החידוש של שמחת בית השואבה.

המדרגה של "רואים את הנשמע" שייכת לנבואה. לפעמים כתוב^{מא} שהנבואה בכלל שייכת לבינה (ומשם נמשכת לנצח והוד^{מב}), אבל יותר בפירוט כתוב^{מג} בפירוש שהנבואה יוצאת מחיצוניות חכמה עילאה – המדרגה של החכמה

לה ספר יצירה פ"א מ"ד.

לו פירוש הגר"א שם.

לז תקו"ז תקון ע (קכב, א); זהר חדש (מרגליות) לא, ב; ע"ח ש"ד (אח"פ) פ"א. ובכ"מ.

לח שמות כ, יד.

לט מכילתא פרשה בחדש פ"ט.

מ אמרי בינה שער הק"ש פרקים נ"ט; תו"ח נח נז, ד; בשלח קפ, ב. ובכ"מ.

מא ראה קהלת יעקב ערך 'נבואה'.

מב ביאור הגר"א על תקו"ז יח (לא, ב).

מג ראה תניא אגה"ק יט.

מד רש"י על שמות כ, ב.

מה שמות כ, ב.

מו מכות כד, א.

בהוה וגם רואה מה שיצא ממנו בעתיד. גם את העתיד הוא רואה מתוך הנשמע של ההוה. שוב, זהו "חכם בבינה" – הכל המדרגה התחתונה של החכמה, שלפי ההסבר היא מקור הנבואה. איך כל ההסבר על הנבואה קשור לשמחת בית השואבה? כי בשמחת בית השואבה כתובים שני דברים שונים. כתוב שמשם שואבים רוח הקדש³ – "ושאבתם מים בששון". רוח הקדש היא מים, כנ"ל. אבל כתוב³ גם שיונה הנביא זכה לנבואה שלו בזכות ההשתתפות שלו בשמחת בית השואבה. אומר רבי הלל, יכול להיות בשם הצמח צדק, ווארט חזק מאד בענין – "בכלל מאתים מנה"^{3א}. נבואה היא הדבר הקטן, המנה, ורוח הקדש היא הדבר הגדול, המאתים – אם שואבים רוח הקדש, נבואה היא 'מהיכי תיתי'. הוא אומר שזכיית יונה בנבואה היא דבר קטן ביחס לרוח הקדש ששואבים משמחת בית השואבה, ורוח הקדש באה מהמקום העליון, מהתעלומות, ה"אשת חיל עטרת בעלה".

רוח הקדש – להבין מה שאתה רואה

הסברנו את המדרגה התחתונה, "רואים את הנשמע". מה פירוש לשמוע את הנראה? כמו שהסברנו שלראות את הנשמע היינו שאתה רואה מה שאתה שומע, כך לשמוע את הנראה היינו שאתה שומע מה שאתה רואה. ראייה מוחשית של מה שאתה שומע, מה שמספרים לך, היא מקור הנבואה. אבל יש מדרגה יותר גבוהה, לשמוע מה שאתה רואה – השרש של רוח הקדש. מה פירוש לשמוע מה שאתה רואה? מה הדוגמה במלים פשוטות? אני רואה עכשיו משהו ואני מבין אותו. לשמוע פירושו להבין^{3ב}, להשיג. מי לימד אותנו שצריך להבין מה שרואים? זהו יסוד היסודות של הבעל שם טוב – השגחה פרטית. מה הכוונה לראות השגחה פרטית? שאתה מבין מה שקורה במה שאתה רואה.

חברים – יש מצב בו אני שומע אותך וקודם כל רואה במוחש מה שאתה מספר. אפילו אצל ילד ב'חדר' צריך לפתח אצלו את החוש של ראית הנשמע, שנקרא "קולמוס הנפש". מספרים לו סיפור, סיפור מהתנ"ך או משהו מחז"ל – שיראה אותו!

שוב, המעלה של לראות מה שמספרים לך, מה שאתה שומע, היא דבר גדול מאד – כל כך גדול, שהוא שרש הנשמע. איך אני יודע שראית הנשמע שייכת לנבואה והיא שיא הנבואה? אני לומד זאת משמואל הנביא, ששקול כנגד משה ואהרן^{מז}, שכתוב עליו

"הראה"^{מח}. מה הכוונה שהוא רואה? שרואה את הנשמע, כמו שהסברנו עכשיו. מתי תכונה זו התקיימה אצלו? מתי כתוב עליו "הראה"? בסיפור ההמלכה של שאול המלך. שאול בא עם סיפור, שאבדו לאביו האתונות. אם שאול לא היה מספר לו את הסיפור – שמואל לא היה חושב איפה האתונות. אבל כשהוא רק מספר את הסיפור, יש לשמואל כזה חוש – הוא רואה ומספר לו מה קורה כעת עם האתונות. זהו חוש של נבואה, כמו שגם כתוב בתנאי^{מט} שלמדנו לא מזמן בחת"ת.

זו דוגמה לגבי נבואה בהווה, אבל מה לגבי נבואה שנביא מנבא את העתידות? מאיפה היא באה? גם מהמדרגה הזו, עליה נאמר "חכם הרואה את הנולד"^{מט}. ראית הנולד היינו "חכם בבינה" – הוא שומע סיפור, הוא גם רואה את המתרחש

אומר רבי הלל,
יכול להיות בשם
הצמח צדק,
ווארט חזק מאד
בענין – "בכלל
מאתים מנה".
נבואה היא הדבר
הקטן, המנה, ורוח
הקדש היא הדבר
הגדול, המאתים
– אם שואבים רוח
הקדש, נבואה
היא 'מהיכי תיתי'

נ ירושלמי סוכה פ"ה ה"א.

נא ב"ק עד, א.א. ובכ"מ.

נב ראה בעל הטורים על במדבר כב, ב.

מז ברכות לא, ב; רש"י על במדבר טז, ז.

מח שמואל"א ט, יט.

מט תמיד לב, א.

ש"דויד מלכם" היינו אמונה בהשגחה פרטית. כשמאמינים בהשגחה פרטית ושמחים בכל מה שה' עושה^{נג} זוכים גם להבין את הסודות הטמונים ב"רוי עולם". זו בחינה של "ידעתיו הייתי", שהרי "אתה [לבדך] יודע רוי עולם", וכאשר זוכים לבחינה זו אין שמחה יותר גדולה – זו השמחה של ביאת המשיח, כשנבין כל מה שעבר עלינו בהיסטוריה, נראה את הטוב האלקי בכל: "וְאֶמְרָתָּ בְּיָוֵם הַהוּא אֹדְךָ הוֹי' כִּי אֶנְפַּתְּ בִּי יֵשֶׁב אִפְּךָ וְתִנְחַמְנִי. הִנֵּה אֵל יְשׁוּעָתִי אֶבְטַח וְלֹא אֶפְחָד כִּי עָזִי וְזִמְרָתְּ יְהִי הוֹי' וְיִהְיֶה לִּי לִישׁוּעָה. וְשִׂאבְתֶּם מִמֶּנִּי בְּשִׁשׁוֹן מִמַּעֲיָנִי הַיְשׁוּעָה!"

לדוגמה, שאתה מבין שההתרחשות שייכת לתיקון גלגולים קודמים. אתה מבין לגמרי את הכוונה של בורא עולם. הכוונה של ה' בהשגחה פרטית נקראת "רוי עולם", שיותר מ"רוי תורה"^{נג} – אתה מבין מה שאתה רואה. חושבים שזהו דבר של מה בכך, אבל להבין מה שאתה רואה זהו משהו גדול מאוד – "הבן בחכמה", יחוד אבא ואמא עילאין.

שוב, המקור של רוח הקדש הוא שמחת בית השואבה. כתוב^{נד} שלפני ביאת המשיח יתקיים "ובקשו את הוי' אלהיהם [נבואה] ואת דויד מלכם [רוח הקדש]"^{נה}, והבעל שם טוב מפרש^{נו}

נג רשימות דברים (חיתריק) מדור אדה"ז אות טה ובכ"ד.

נד מדרש שמואל יג. וראה מגלה יח, א.

נה הושע ג, ה.

נו כ"ט (קה"ת) אות מוא.

נז ראה באריכות תניא אגה"ק יא (וביאוריה בסדרת שיעורים בשנת תש"פ).

הלומד על מִנְתַּ לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ניסוח היין הוא מקור הנבואה וניסוח המים הוא מקור רוח הקדש.
- משיח הוא רבן של כל הנביאים ודוד המלך רבן של כל בעלי רוח הקדש.
- משיח יהיה קרוב למשה בנבואה ויתר עליו ברוח הקדש.
- בפשטות הנבואה גדולה מרוח הקדש אבל יש ברוח הקדש מעלת "אשת חיל עטרת בעלה".
- "תעלמות חכמה" ("פנימיות אבא פנימיות עתיק") ו"תעלמות לב" ("פנימיות אמא פנימיות עתיק") בלתי־מושגות היום – אך הן יתגלו בימות המשיח.
- שמחת בית השואבה היא שמחת השגת הבלתי־מושג – שמחה שאין כיוצא בה.
- שער הנון של הבחינה הוא "תכלית הידיעה שלא נדע" ונתיב הלב של החכמה הוא "ידעתיו הייתי".
- "חכם בבניה" – "רואים את הנשמע" – הוא שרש הנבואה; "הבן בחכמה" – "שומעים את הנראה" – הוא שרש רוח הקדש.
- מקור הנבואה הוא פיתוח החוש המוחשי – לציר־לראות מול העינים מה שלומדים או שומעים.
- על ידי ציור הנשמע חודרים לנסתר בהווה ו"רואים את הנולד" בעתיד.
- ענין רוח הקדש הוא לשמוע־להבין את המסר האלוקי הטמון במתחולל מול עינינו בהשגחה פרטית.

שיעור

שמחת בית השואבה תשע"ו

מצות הקהל

קיצור מהלך השיעור

בשנת "הקהל" הקודמת זכינו לשמחת בית השואבה במוצאי יום טוב – בסוכתו רחבת הידים של **הרב שלום ארוש** שליט"א (והשראת המקום גרמה לריבוי גדול של איזכורי תורת רבי נחמן מברסלב, שיום ההילולא שלו חל בסוכות). בהתוועדות הארוכה נמסר שיעור מקיף, רחב ועמוק על ענייניה של **מצות הקהל**. מתוך הדברים – שפורסמו בזמנו בהיקף מצומצם (לפני עידן 'נפלאות'...) – בא כאן חלק קטן יחסית (כשליש).

פרק א עוסק בתוכן **הקריאה** בהקהל; **פרקים ב-ג** עוסקים בעבודת **החיזוק של הקהל** ובנושאי החשובים בהם **קריאת המלך** מחזקת; **פרק ד** עוסק ביחס המיוחד **לגרים** במצות הקהל בפרט **ובסוכות** בפרט – נושא המודגש שוב ושוב בהמשך השיעור (יצוין שהדברים נאמרו בתוך השנה הראשונה של העיסוק ב"מהפכה הרביעית", עם כל ה'קאך' בנושא הגיור); **פרק ה** עוסק **במקהל ובארבעת הנקהלים ופרק ו** מקנח בהקבלה שלהם **לסוכה ולארבעת המינים** (עם עיסוק מענין ביכולת לגייר גם את הערבים). זהו שיעור מלא וגדוש **במבני היסוד** של מצות הקהל – מתאים ללמוד אותו בחג, וגם להמשיך איתו בשאר **שנת-הקהל** הבאה עלינו לטובה. יצויין שלרגל קוצר הזמן בימים הללו, לרגל 'עבודת הקיצורים' משיעור כה גדול ולרגל השינויים בסגנון העריכה עם השנים – הקוראים הנאמנים ירגישו ודאי בהבדלים ויצליחו 'לתפוס' אי אלו טעויות, אבל כמו שמודפס בשיעור הראשון והטרי בחוברת, צריכים להדפיס גם דברים חלקיים ולא מושלמים...

שמיטה היא "הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את הוי' אלהיהם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת. ובניהם אשר לא

א. תוכן קריאת המלך בהקהל
מצות הקהל – ירושת הארץ

המצוה המיוחדת בחג הסוכות במוצאי

כאן רמוז סוד עמוק, שנשמת שרה אמנו מתלבשת במלך הקורא את התורה הזאת במעמד הקהל

ילמדו]... ישמעו [ולמדו]...
— הכל מתחיל משמיעה (סוד
"נשים לשמוע", לפני "אנשים
ללמוד"^ח), סוד שרה אמנו, עליה
נאמר לאברהם אבינו "שמע
בקלה"^ט.

בכח האם להקהיל את הבנים
(בפרט בחג הסוכות, זמן שמחתנו,
"אם הבנים שמחה"), כאשר הסוכה המאחדת
את כל בני ישראל — "כל ישראל ראויים
לישב בסוכה אחת"^א — היא מקיפין דאמא^ב)
ולהשמיע באזניהם את דברי התורה הזאת. והיינו
"תקרא" לשון נסתר לנקבה לעתיד המסתתרת
ב"תקרא" לשון נוכח לזכר.

תוכן קריאת המלך – שיטת הרמב"ם לעומת פשט המשנה

לפי פסק רמב"ם^א המלך מתחיל לקרוא
מתחלת חומש דברים, הוא קורא עד סוף הפרשה
הראשונה של קריאת שמע בסוף פרשת ואתחנן
(בכלל זה הוא קורא את הפסוק^ב "יום אשר
עמדת לפני הוי' אלהיך בחרב באמר הוי' אלי
הקהל לי את העם ואשמעם את דברי למען
ילמדון ליראה אתי כל הימים אשר הם חיים
על האדמה ואת בניהם ילמדון", הפסוק המקשר
ומשווה בפירוש בין מעמד הר סיני במתן תורה
לישראל מפי הגבורה לבין מעמד הקהל "מקץ
שבע שנים במעד שנת השמטה בחג הסוכות"^{טו}).
בשניהם יש שמיעה המביאה לידי למידה
ליראה, בשניהם יש לימוד האבות ולימוד הבנים

ליקוטי ביאורים לר"ה מפאריטש בסוד היחס בין הסתכלות
והתבוננות – הראיה של פרצוף אבא (חכמה) והשמיעה
של פרצוף אמא (בינה).

ח וראה בחגיגה ג, א.

ט בראשית כא, יב.

י תהלים קיג, טו.

יא סוכה כז, ב.

יב עץ חיים שער מב פ"ד.

יג הלכות חגיגה פ"ג ה"ג.

יד דברים ד, י.

טו דברים לא, י.

ידעו ישמעו ולמדו ליראה את
הוי' אלהיכם כל הימים אשר
אתם חיים על האדמה אשר
אתם עברים את הירדן שמה
לרשתה"^א. ההתחלה והסוף –
"הקהל... לרשתה" – רומזים
שתכלית (וסגולת) מצות הקהל
היא לרשת את ארץ ישראל^ב,
"ארץ טובה ורחבה"^ג.

שרה אמנו – הכח הנשי המסתתר בקריאת המלך

המלך מצווה לקרוא את התורה – "תקרא
את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם"^ד.
המלה "תקרא" מופיעה בתורה רק פעמיים,
הפעם הראשונה בפרשת ברית מילה (בפרשת לך
לך, הפרשה השלישית מתחלת התורה) – "לא
תקרא את שמה שרי כי שרה שמה"^ה – והפעם
השנייה והאחרונה בפרשת הקהל (בפרשת וילך,
הפרשה השלישית מסוף התורה, וכדלקמן). כאן
רמוז סוד עמוק, שנשמת שרה אמנו מתלבשת
במלך^ו הקורא את התורה הזאת במעמד הקהל
– "נגד כל ישראל באזניהם", "באזניהם" דווקא,
היינו בחינת בינה, אמא^ז, "למען ישמעו [ולמען

נרשם ע"י איתאיל גלעדי. לא מוגה. ישיבת "חוט של חסד".
מוצאי יו"ט ראשון של סוכות ע"ו – ירושלים.

א דברים לא, יב"ג.

ב לעם ישראל יש דין צבור – בו מתקיימת מצות "הקהל"
– דווקא בארץ ישראל (צפע"נ לרמב"ם הלכות ברכות י,
יא ובכ"ד וראה לקו"ש חט"ז עמ' 302 הערה 31), והמצוה
הראשונה בה נצטוו ישראל עם הכניסה לארץ היא למנות
להם מלך הקורא בהקהל, כנציגו של המלך העליון מלך
מלכי המלכים ב"ה (כדרשת הזהר "שום תשים עליך מלך"
– "שום" לעילא "תשים" לתתא", וראה באורך מלכות ישראל
ח"ב עמ' קמג ואילך).

ג שמות ג, ח.

ד דברים שם, יא.

ה בראשית יז, טו.

ו החל מיהושע בן נון, לו נאמר "תקרא", שמקבל
משער הנון של בינה, ושהאות י שבשמו – "יוקרא משה
להושע בן נון יהושע" היא היא ה"י של שרי, של "לא תקרא
את שמה שרי..."

ז וראה בתחלת שער היחוד לכ"ק אדמו"ר האמצעי עם

המלך קורא מתוך כל אחת משבע הפרשות הראשונות של חומש דברים – דברים, ואתחנן, עקב, ראה, שפטים, כי תצא, כי תבוא (היינו עוד "שביעי" חשוב של מצות הקהל, שיש בה הרבה שביעיות^{טז}).

מצות הקהל ועצם ענינו של המלך

חשוב מאד שהעם ישמעו מפיו של המלך את פרשת המלך בתורה. יש דעה^{כז} שהמלך קורא מתוך ספר התורה המיוחד שלו (אודותיו כתוב בפרשת המלך). המלך הרי כותב לעצמו שני ספרי תורה – יש לו ספר תורה מיוחד שאיתו הוא הולך כל הזמן. על ספר התורה הזה כתוב "והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו למען ילמד ליראה את ה' אלהיו לשמור את כל דברי התורה הזאת ואת החקים האלה לעשותם. לבלתי רום לבבו מאחיו ולבלתי סור מן המצוה ימין ושמאלו למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל"^{כח}.

"למען ילמד ליראה וגו'" מזכיר את הכתוב בפרשת הקהל "... ולמען ילמדו ויראו את ה' אלהיהם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת. ובניהם אשר לא ידעו ישמעו ולמדו ליראה את ה' אלהיהם וגו'^{כט}". מכאן רואים שיש קשר חשוב בין הקהל לעצם ענינו של המלך (עד כדי כך שכל קריאת המלך בהקהל נקראת במשנה "פרשת המלך"). לכן המשנה מדגישה שאחרי ענין המעשרות המלך חוזר

ובשניהם יש "חיים על האדמה"^{טו}). אחר כך הוא מדלג לפרשה השניה של ק"ש, "והיה אם שמע"^ל, בסוף פרשת עקב, ואחר כך הוא מדלג לפרשת ראה, "עשר תעשר"^ח, פרשת מעשרות, וקורא רצוף עד סוף הברכות והקללות של פרשת כי תבוא^ט ופוסק. בעצם, לפי שיטת הרמב"ם, המלך קורא את רוב חומש דברים (574 מתוך 952 פסוקים).

לפי פשט המשנה במסכת סוטה^כ יש ראשונים^{כא} שמבינים אחרת מהרמב"ם. שם כתוב שאחרי שהמלך קורא עד סוף הפרשה הראשונה של קריאת שמע הוא מדלג לפרשה השניה, "והיה אם שמע", ואחר כך מדלג לפרשת ראה, "עשר תעשר" ומחבר, על ידי דילוג נוסף, פרשה זו לפרשת "כי תכלה תעשר"^{כב}, פרשת וידוי מעשרות בתחלת פרשת כי תבוא ואת הברכות והקללות של פרשת כי תבוא^{כג} ואחר כך הוא חוזר לפרשת שופטים – כך משמע במשנה – וקורא את פרשת המלך.

אם כן, לפי פשט המשנה, יש הרבה פסוקים באמצע שהוא מדלג. אבל הרמב"ם, כמו שאמרנו, אומר שהוא קורא רצוף מ"עשר תעשר" בפרשת ראה בלי להפסיק ולדלג עד סוף הקללות. מענין שאת פרשת הקהל עצמה, בפרשת וילך, הוא לא קורא – הוא קורא רק עד סוף הברכות והקללות שבפרשת תבוא. לפי שיטת הרמב"ם

טז "הערך הממוצע של "קהל לי את העם" (מעמד הר סיני) ו"קהל את העם" (מעמד הקהל) = 676 = הוי' ב"ה ברבוע.

יז שם יא, ג.

יח שם יד, כב.

יט שם כח, סט.

כ סוטה פ"ז מ"ח.

כא רש"י סוטה מא, א ד"ה "ושמע והיה אם שמע". וכ"ד המאירי (סוטה לב, א). וכ"ה ברע"ב ותפא"י שם. וכ"ה הלח"מ ה"ל חגיגה שם, שהיתה לרמב"ם נוסחא אחרת למשנה, ע"ש, וכ"כ התו"ט. וראה גם מרכבת המשנה שם. ובמראה הפנים (ירושלמי סוטה פ"ז ה"ח) כ' שהרמב"ם כפי נוסחת הירושלמי שלא הוזכר "פרשת המלך" אחרי "כי תכלה", ומשמע שקורא מ"עשר תעשר" על הסדר.

כב שם כו, יב.

כג שם כח, איסט.

כד כפי שנתבאר בפרק נוסף בשיעור.

כה ראה מלבי"ם דברים יז, יח

כו דברים שם.

כז גם בפרשת "עשר תעשר" כתוב "למען תלמד ליראה את ה' אלהיך כל הימים", ועל דרך זה נאמר בפרשת ואתחנן ביחס למעמד הר סיני כנ"ל. נמצא שכל פסוקי הלמידה ליראה בתורה – כולם במשנה תורה – נאמרו בהקשר להקהל, שלש פעמים בקריאת המלך ופעם אחת בפרשת הקהל עצמה. לפי מבנה הספירות שיתבאר לקמן כל שלש הפעמים שהמלך מזכיר את יסוד הלמידה ליראה – בפרשת מעמד הר סיני, בפרשת מעשרות ובפרשת המלך – ממוקמות בקו האמצעי של הספירות, בכתר תפארת מלכות, הראש-תוך-סוף של הקו האמצעי, ודוק.

החבור של

היראה והשמחה
הוא בשנת
הקהל, הערב,
כשהמטרה
המפורשת של
המעמד הזה היא
"ליראה את הוי'",
אבל החג הזה הוא
"זמן שמחתנו"

של המעמד הזה היא "ליראה את הוי'", כך כתוב בתורה פעמיים ("ויראו את הוי'" "ליראה את הוי'"), אבל החג הזה הוא "זמן שמחתנו" ^{לה} ("ושמחת בחגך... והיית אך שמח" ^{לב}). אם כן, צריך לחבר בין "עבדו את הוי' ביראה" ו"עבדו את הוי' בשמחה".

המלה "הקהל" היא הממוצע בין שתי מלים שהולכות יחד – יראה ודין. פרשת הקהל היא להגיע ליראה. מ־הקהל ל־יראה

יש עבד, ומ־דין ל־הקהל גם יש עבד – אלה הכנפיים של הקהל שמגיעות לדין מכאן וליראה מכאן. יש עבד שלמטה מבן ויש עבד שלמעלה מבן, או שאלה עבד של יראה ("עבדו את הוי' ביראה") ועבד של שמחה ("עבדו את הוי' בשמחה").

התקשרות המלך והעם

יש מקום בלקוטי מוהר"ן ^{לד} שיוצא מדברי רבי נחמן – שמחדתיים ההילולא שלו – שכל המעמד של הקהל בחג האסיף, כאשר המלך מאסף ומקהיל את העם, הוא ראשית כל בשביל שהמלך יתקשר בקשר אמיץ וחזק מאוד לעם שלו. תפקיד המלך בכלל הוא ללכד את העם, כפי שכותב הרמב"ם ^{לח}, אבל מעמד הקהל הוא הזדמנות פז (כפי שהרבי אהב לומר ^{לט}) גם עבורו עצמו להתקשר לעם.

כתוב "ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל" ^מ. המלך צריך להתקשר קודם

וקורא את הפסוקים של פרשת המלך, ואחר כך הוא ממשיך לדלג לברכות וקללות ובכך מסיים.

ב. הקהל – חיזוק דת האמת ביראה ובשמחה

כל המצוה על המלך (ועל הסנהדרין, בית דין – "ויצו משה

אותם לאמר מקץ שבע שנים וגו'" – "אותם היינו יהושע, הכהנים והזקנים שבפסוקים הקודמים) להקהיל את העם כולו – האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך – היא כדי "לחזק את דת האמת" ^{כח}, בלשון הרמב"ם. זו המטרה שלנו הערב פה – לחזק את דת האמת. הרבי מסביר בשיחה ^{כט} על מצות הקהל שהיראה (וכן האמונה) היא עצם נקודת היהדות (שמתגלה אצל כאו"א בהקהל). קודם המלך צריך לחזק את היראה בעצמו (על כן "קראו מעומד הרי זה משובח" ^ל, אף על פי שמותר לו לשבת, ו"מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול" ^{לא}, ראה מפרשים ^{לב}).

יש גם שמחה וגם יראה ביחד. הרי יש שני פסוקים של עבודת ה' – "עבדו את הוי' ביראה וגילו ברעדה" ^{לג} ו"עבדו את הוי' בשמחה באו לפניו ברננה" ^{לד}. צריך לעבוד את ה' גם ביראה וגם בשמחה. דווקא החבור של היראה והשמחה הוא בשנת הקהל, הערב, כשהמטרה המפורשת

לה תפלת מוסף וקידוש לסוכות.

לו דברים טז, ידו.

לז תורה יח.

לח הלכות מלכים פ"ב ה"ו.

לט ובלשון הקד: "גאלדענע געלעגנהייט". ראה שיחת ליל ערב חג השבועות תשד"מ (התוועדות תשד"מ ח"ג ע' 1885). ובשיחת ש"פ ויקרא ר"ח ניסן תשמ"ח (תורת מנחם תשמ"ח ח"ב ע' 480).

מ דברים לג, ה.

כח הערך הממוצע של שתי התבות "דת האמת" הוא יהדות (אידישקייט)!

כט שיחת ו"ט תשרי, ג' דחוח"מ סוכות תשי"ג, תורת מנחם תשי"ג ח"א ע' 67.

ל רמב"ם שם ע"פ סוטה שם.

לא רמב"ם הלכות מלכים פ"ג ה"ג ע"פ סוטה שם ע"ב.

לב ראה באר שבע סוטה שם.

לג תהלים ב, יא.

לד שם ק, ב.

כל ל"ראשי עם". רבי נחמן כותב שאם המלך אוהב את חכמי הדור מלכותו תתקיים, ואם הוא לא אוהב את חכמי הדור (אלא שונא חכמים ח"ו) זה סימן מובהק מהשמים שמלכותו עומדת להתמוטט. המעמד של הקהל הוא הזדמנות למלך עצמו להתקשר חזק מאד לעם שלו החל מההתקשרות לחכמי הדור, לכבד ולאהוב אותם מאד, ועל כך נאמר "בהתאסף ראשי עם" וגם להתקשר עם כל עמך ישראל, כל יהודי ויהודי, "האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך" – "יחד שבטי ישראל" (ראה לקמן איך הגר רמוז בתבת "יחד").

קודם משה אומר ליהושע "חזק ואמץ"^{מא}, אחר כך הוא כותב ספר תורה ונותן לכהנים ולזקנים, ואחר כך – הפסוק הבא – תחלת ההקהל ממש: "ויצו משה אותם לאמר"^{מב}. מי הם 'אותם'? הזקנים, הכהנים ויהושע – כל מי שהיה כתוב קודם. המלה 'אותם' עושה זאת המשך מפורש. יש מי שמפרש שמהפסוק הקודם, של הכהנים והזקנים (וגם יהושע, המלך, שהוזכר קודם), למדו חז"ל הלכה שספר התורה נלקח על ידי חזון הכנסת שמוסר לראש הכנסת שמוסר לסגן ומוסר לכהן גדול שמוסר למלך – סדר של חמשה אנשים, שני זקנים ושני כהנים והמלך. זה ממש יוצא מהפסוקים הקודמים – שיש מלך אחד, יהושע^{מג}, כהנים וזקני ישראל (מיעוט רבים שנים). הפשט הוא שעושים את הסדר הזה כדי לכבד – להמשיך כבוד ה' לעולם.

חכמה החיזוק בתנ"ך

בכל אופן, לעניננו, פרשית הקהל פותח בענין של חיזוק: קודם משה קורא ליהושע, מעביר לו את שבט ההנהגה לרעות את עם ישראל בחסד וברחמים ("כרעה עדו ירעה בזלעו יקבץ טלאים ובחיקו ישא עלות ינהל"^{מד}), שלא יהיה עם ישראל "כצאן אשר אין להם רעה"^{מה}, ואומר לו "חזק ואמץ". סך הכל ליהושע נאמר שש פעמים בתנ"ך "חזק ואמץ" – פעמיים בתורה,

אם כן, יש פה שתי תנועות – יש מה שהמלך יורד ומתקשר לעם שלו, וגם מה שהעם כולו (אנשים נשים טף וגר) מתחבר למלך, שומע מפיו את התורה, דברי אלקים חיים, ומתחזק מאד לקיים את התורה בשביל לזכות לחיים נצחיים, "כל הימים אשר אתם חיים על האדמה אשר אתם עברים את הירדן שמה לרשתה". זהו סיום פרשת הקהל.

שלמות פרשת הקהל

הפרשיה מתחילה עוד לפני "הקהל את העם וגו'". כל הפרשיה הזו היא אחת הדוגמאות החשובות שמספר המלים רומז לתוכן הפרשה – יש בפרשיה בדיוק **הקהל** (140) מלים! יש בפרשיה שלשה פסוקים ראשונים שהם "שלישי" של וילך (בקביעות כמו השנה, שקוראים את פרשת נצבים ופרשת וילך בנפרד) ועוד ארבעה פסוקים של "מקץ שבע שנים" הם "רביעי" של "וילך" (תופעה מיוחדת – שלשה פסוקים ב"שלישי" וארבעה פסוקים

המעמד של
הקהל הוא
הזדמנות למלך
עצמו להתקשר
חזק מאד
לעם שלו החל
מההתקשרות
לחכמי הדור,
לכבד ולאהוב
אותם מאד

מא דברים לא, יז.

מב שם י.

מג בקריאת יהושע את הברכות והקללות נאמר לשון כמו בהקהל: "...נגד כל קהל ישראל והנשים והטף והגר ההלך בקרבם" – רמז שהקהל נאמר ליהושע.

מד ישעיה מ, יא.

מה במדבר כז, יז.

המצוה של הקהל

באה לחזק את
דת האמת אצל
עם ישראל,
והראשון שצריך
חיזוק הוא המלך
עצמו

סוף הקללות בפרשת כי תבוא.
אבל לפי המשנה יש חלוקה יותר
מפורטת.

"שמע" ו"והיה עם שמוע"
– קבלת עול מלכות שמים
וקבלת עול מצוות

רש"י^{מח} והמפרשים במשנה^{מט}

מסבירים שקוראים עד סוף הפרשה הראשונה של קריאת שמע כי בה מקבלים על עצמנו עול מלכות שמים. דבר ראשון כשמחזקים את דת האמת צריך שכולנו נקבל על עצמנו עול מלכות שמים. זה בעצם החלק הראשון שקוראים, מתחלת חומש דברים עד שמע ישראל, כדי לקבל עול מלכות שמים.

אחר כך קוראים את הפרשה השנייה של קריאת שמע כדי לקבל עול מצוות. כתוב שההבדל בין הפרשה הראשונה והשנייה הוא בין קבלת עול מלכות שמים לקבלת עול מצוות. תיכף נסביר זאת באותיות של חסידות^נ, אבל זה פשוט.

מעשרות – סוד הנתינה היהודית

אחר כך קוראים על מעשרות – מעשר ראשון צריך לתת ללוי, מעשר שני מעלים ואוכלים בירושלים, בשנה השלישית והשישית במחזור השמיטה במקום מעשר שני יש מעשר עני שנותנים לעני, ליתום, לאלמנה ולגור. בסוף כל שלש שנים צריך וידוי מעשרות. הכל מתחיל מ"עשר תעשר". חז"ל דורשים^{נא} – "עשר" בשביל שתתעשר.

המעשרות שנותנים הם בעצם היסוד והשרש של מצות צדקה (כמבואר בפרשת ראה^{נב} בהמשך

ועוד ארבע פעמים בתחלת ספר יהושע^{מו}. אם כן, יהושע בן נון צריך המון חיזוק. הרמב"ם אומר שהמצוה של הקהל באה לחזק את דת האמת אצל עם ישראל, והראשון שצריך חיזוק הוא המלך עצמו – "חזק ואמץ" הנאמר ליהושע.

עוד לפני הפרשיה הזו, בתחלת "וילך", משה אומר לעם ישראל כולם "חזקו ואמצו" בלשון רבים. אבל אחר כך הוא קורא באופן מיוחד ליהושע, שהוא יעביר את עם ישראל את הירדן לארץ המובטחת, ואומר לו "חזק ואמץ" (החזור שוב ושוב, כנ"ל). אחר כך, בהמשך ספר יהושע, יהושע עצמו פעם אחת לפני מלחמה אומר לעם ישראל "חזקו ואמצו" – בדיוק כפי שמשה רבינו אמר לפני שהוא פנה אליו אישית.

כלומר, אם בודקים את כל המבנה של "חזק ואמץ" ביחס לעם ישראל ויהושע המכניס את עם ישראל לארץ ישראל בתנ"ך, יש "חזקו ואמצו" של משה, אחר כך פעמיים "חזק ואמץ" ליהושע, אחר כך עוד ארבע פעמים "חזק ואמץ" ליהושע ובסוף עוד פעם אחת "חזקו ואמצו" לעם ישראל.

צריכים המון חיזוק. כתוב שיש ארבעה דברים שצריכים חיזוק^{מז}. הראשון והעיקרי ביניהם הוא לימוד התורה. זמן החיזוק גם אצל המלך וגם אצל העם הוא כעת, ב"הקהל".

ג. ארבעת נושאי החיזוק בהקהל

נחזור למשנה: אם כי לפי שיטת הרמב"ם – כפי שנסביר יותר בהמשך – יש רק שלשה קטעים שקוראים: מתחלת משנה תורה עד סוף פרשה ראשונה של קריאת שמע, אחר כך פרשה שניה של ק"ש, ואחר כך מ"עשר תעשר" עד

מו דברים לא, ז; שם פסוק כג. יהושע א, ו; שם פסוק ז;
שם פסוק ט; שם פסוק יח.

מז ברכות לב, ב (ונתבאר בארוכה ב"ז כסלו – ועוד – ש"ח).

מח הובא לעיל הערה כז.

מט רע"ב, תפא"י סוטה שם.

נ ראה גם ד"ה "הוי" יחתו מריביו" תש"ו (נלמד בשיעור
י"א כסלו ש"ז).

נא שבת קיט, א, ובכ"מ.

נב דברים טו, ד"א.

מאד חשוב

שיהודי ישמע את
המלך קורא את
הברכות והקללות
כדי לחזק את
האמונה שלו
בשכר ועונש

לפרשת "עשר תעשר").
צריך לתת – יהודי הוא
משפיע. שאלו את הרבי
איך מגדירים יהודי –
יש הרבה גדלים, הרבה
נקודות מהו יהודי. פעם
אחת הרבי הסביר שיהודי
הוא מי שמשפיע בעצם,
הוא נותן בעצם. יש אחד שהוא מקבל בעצם,
זה גוי. מי שמשפיע, שנותן, כל החיים שלו, כל
החיות שלו, היא לתת, להשפיע, להעניק – הוא
יהודי. מי היהודי הראשון? אברהם אבינו. איך
הוא נקרא בתנ"ך? "האדם הגדול בענקים"^{נג} –
הוא מעניק לכולם, רק נותן לכולם, זה כל ענינו
בחיים. הוא מכניס אורחים, "ויטע אשל בבאר
שבע"^{נד}. הוא נותן ונותן ונותן ועל ידי שהוא
נותן הוא מפרסם אלקות – "ויקרא שם בשם
הוי' אל עולם".

הכל מטבע הטוב להיטיב. זה "עשר כדי
שתתעשר" – ה' רוצה שניתן, ומבטיח שאם
ניתן הוא גם יתן לנו^{נה}. הוא יתן לנו עוד ועוד
כדי שנוכל לתת עוד ועוד – "והריקותי לכם
ברכה עד בלי די"^{נו}. נוכל לשיר זאת בהמשך.
צריכים לשיר גם "ויהי בישרון מלך" (שלפי
הנהוג מחברים אותו ל"עוד ישמע וגו'"^{נד} –
סימן ששנת הקהל, שנת "ויהי בישרון מלך",
היא שנה מסוגלת לשידוכים טובים ושמחים).
בכל אופן, יש את פרשת מעשרות – "עשר
תעשר", "עשר בשביל שתתעשר", מאד חשוב
שיהודי ישמע זאת במעמד הקהל.

פרשת המלך – ראשית מצוות הציבור

אחר כך יש את פרשת המלך. אנחנו ציבור

וצריכים לשאוף לקיים את מצוות הציבור. אנחנו
עושים זכר להקהל, ורוצים לקיים את מצוות
הציבור, לעשות תשובה ציבורית, לא רק תשובה
פרטית. המצוה הראשונה עלינו כשנכנסים לארץ
היא להעמיד מלך^{נא} – מצוה כללית ביותר,
"שום תשים עליך מלך"^{נב}.

כתוב בזהר הקדוש^{נא} "שום" לעילא, קודם
צריך לשים עלינו את ה' מלך למעלה, ומכאן
זה "תשים" לתתא, מכאן שה' המלך שלנו
למעלה יש לנו כח למנות מלך בשר ודם, "דוד
מלך ישראל חי וקים"^{נא}, דוד מלכא משיחא. זו
מצוה שמוטלת על כולנו. לכן צריך לקרוא על
המעשרות וצריך לקרוא על המלך.

הברכות והקללות – יסוד האמונה בשכר ועונש

בסוף צריך לקרוא את הברכות והקללות.
ברכות וקללות הם אחד מייג עיקרי האמונה
שלנו לפי הרמב"ם, וכולנו מאמינים בדבר פשוט,
שבתורה יש שכר ועונש – אם הולכים בדרך
התורה מקבלים שכר ואם חלילה לא ההיפך.
מכלל הן אתה שומע לאו ומכלל לאו אתה שומע
הן. מאד חשוב שיהודי ישמע את המלך קורא את
הברכות והקללות כדי לחזק את האמונה שלו
בשכר ועונש (המלך הוא זה שנותן שכר ועונש,
גם המלך העליון וגם המלך התחתון, וממילא
מתאים ביותר להסמין זאת לפרשת המלך).
המושג שכר, כמו שנסביר יותר בהמשך, קשור
במיוחד לפרשת הקהל. כתוב "קהל את העם
האנשים והנשים והטף". בשביל מה מביאים את
הטף? רבי אלעזר בן עזריה אומר שמביאים את
הטף כדי ליתן שכר למביאייהם^{נב} – יש איזו
תודעת שכר מיוחדת דווקא בפרשת הקהל.

נא רמב"ם הלכות מלכים פ"א ה"א. וראה מלכות ישראל
ח"א עמ' כה ואילך.
נב דברים יז, טו.
נא זח"ג ערה, ב.
נא ראש השנה כה, א.
נב חגיגה ג, א.

נג יהושע יד, טו.
נד בראשית כא, לג.
נה כמפורש בקרא (דברים יד, כט) "למען יברכך ה'
אלהיך בכל מעשה ידך אשר תעשה".
נו מלאכי ג, י.
נד ירמיה לג, י"א.

שכר מצוה – אהבת ה'

בהמשך נסביר ששכר אמתי הוא אהבת ה'. עיקר עבודת ה' שלנו (בלשון התניא – "ראשית העבודה ועיקרה ושרשה") הוא יראה, אבל השכר שלנו – כך כתוב בתניא – הוא האהבה. כתוב ששכר מצוה הוא המצוה עצמה. על הכהנים כתוב "עבודת מתנה אתן את כהונתכם" – "עבודת מתנה" היא אהבה בתענוגים. עיקר השכר שיהודי מקבל כשעושה מצוה ולומד תורה לשמה הוא שזוכה לאהבה את ה' – שהלב שלו בוער באהבה רבה וזוכה לאהבה בתענוגים^{סג}. השכר הזה הוא בזכות שמביאים את הילדים

הקטנים, אף שאינם לומדים ואינם שומעים. מביאים אותם כי הרושם של הקהל עושה רושם אדיר על נשמת הילד הקטן ונשאר לו לעולם ועד – מחזק אצלו (בעל-מודע שלו) מהיום עד סוף כל הדורות את דת האמת^{סד}. על זה מקבלים שכר. אם כן, המושגים של שכר והפכו מאד חשובים בהקשר למצות הקהל.

קבלת עול מלכות שמים וקבלת עול מצוות – בטול לבעל הרצון ובטול לרצון

כעת נעשה סדר, וזה יהיה

סיום השיחה הראשונה שלנו הערב. איך אפשר לסדר את הנושאים שהמלך קורא באזני העם בהקהל כדי לחזק את דת האמת בסדר של פנימיות התורה? מה היחס בין "שמע" ל"והיה אם שמוע", בין קבלת עול מלכות שמים לקבלת עול מצוות?

כתוב^{סה} שהיחס הוא, באותיות של חסידות,

סג שכר עולה מ פעמים אהבה.

סד ראה רמב"ן ומלבי"ם עה"פ. וראה גם מהרש"א בח"א חגיגה ג, א.

סה ראה דרך חיים ע' 172. מלכות ישראל ח"ז ע' לא. תו"א לה, ד.

שקבלת עול מלכות שמים היא בטול מוחלט, שאדם מתבטל לבעל הרצון. כמו שאומרים "נעשה ונשמע" במתן תורה – שמה שהקב"ה יצוה, מה שהוא עתיד לצוות, לא משנה מה, אני אעשה. איני צריך לדעת מראש מה הוא יאמר – אני עבד שלו, אני מאמין שהוא טוב ויאמר רק טוב, והוא המלך שלי ואני חייב לעשות מה שהוא יאמר לי (היינו עיקר הכוונה של קבלת עול מלכות שמים). זה נקרא בטול, שאני מבטל עצמי לגמרי לבעל הרצון. לא לרצון הגלוי, שהוא כל מה שאני כבר יודע – מה שכתוב בספרים – אלא שאני מבטל את עצמי אליו, "אליו" ולא למדותיו^{סז}, אלא רק לעצמותו ומהותו יתברך. זה "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" – הפרשה הראשונה, קבלת עול מלכות שמים. כולנו ננסה לחוות זאת – בטול אמיתי ומוחלט לבעל הרצון.

אחר כך "והיה אם שמוע", קבלת עול מצוות, שכל מה שכתוב – כל רצון ה', כל השו"ע – אני מתבטל אליו, מתחייב לקיים כל מה שכתוב בספר. זה בטול לרצון – "בטל רצונך מפני רצונו" – לרצון הגלוי. ה' אמר כבר הרבה דברים, הם כתובים בתורה, ואני מאמין שהוא והתורה אחד והתורה מחייבת אותי. זה בטול לרצון של ה'. אז יש בטול לבעל הרצון ויש בטול לרצון.

כתר וחכמה (קוש"י ו"י) – "שמע" ו"והיה אם שמוע"

איפה בספירות העליונות (ובכוחות נפש האדם) נמצאות שתי הבחינות האלה? הבטול לבעל הרצון הוא בכתר, בעל-מודע, למעלה מטעם ודעת. הבטול של "בטל רצונך מפני

סז ספרי עקב, הובא בפרדס שער לב (שער הכוונה) פ"ב.

רצונו", הוא בחכמה, בתורה.

פנימיות החכמה בנפש היהודי היא הבטול לתורה, שהרי "אורייתא מחכמה נפקת". כשאני מבטל את עצמי לכל מה שכתוב בתורה, בתורה שבכתב, "שמע בני מוסר אביך"^{טז}, ולתורה שבעל פה, "ואל תטוש תורת אמך", שאני מתחייב לכל מה שכתוב בשו"ע. רבי נחמן אמר^{טז} שאם תמצאו משהו בספר שלי כנגד שו"ע למחוק אותו – בטול מוחלט לשו"ע, כך יהודי חי – זהו הבטול של קבלת עול מצוות. באותיות של שם הוי', הבטול לבעל הרצון הוא קוצו של י, שמצביע על מה שלמעלה (למעלה-מעלה מטעם ודעת), והי היא הבטול לרצון.

בינה: אמונה בשכר ועונש

אחר כך, לא לפי סדר התורה אבל לפי סדר הספירות – נדלג עד לסוף קריאת המלך, הברכות והקללות של כי תבוא. אמרנו שהברכות והקללות הם לחזק את האמונה בשכר ועונש. אמרנו שעיקר השכר הוא אהבה רבה בתענוגים. אפשר לומר שמי שלא זכה לאהבה, אהבת ה' ואהבת התורה ואהבת ישראל ואהבת ארץ ישראל, זה בעצמו עונש. השכר הוא האהבה, לכל יהודי בלב יש אהבה מסותרת, ואם הוא זוכה היא מתגלה בכל עוצמתה, בכל הודה והדרה, ואם לא – אז לא.

איפה היא באותיות של קבלה אהבה רבה

סז משלי א, ח.

סח ראה שיח שרפי קודש (משך הנחל, ירושלים תשנ"ד) ח"ב ע' לו.

בתענוגים? איפה בכלל שכר ועונש בקבלה? שכר ועונש בקבלה הם בבינה, בעולם הבא, אמא. השכר הוא פנימיות אמא והעונש הוא "מינה דינין מתערין" בחיצוניות אמא (ושרשם בפנימיות בינה עצמה בחסדים ובגבורות ששם, שרש אהבת ה' ויראת ה' כפי שהן בעוה"ב ולע"ל). שוב, באמא יש אהבה רבה בתענוגים, רחימו עילאה. הרי יי-ה"ה הם דחילו ורחימו ורחימו ודחילו. דחילו עילאה, יראת הרוממות, ירא בשת, בחכמה. אהבה רבה היא בבינה, והיא עיקר השכר. "לתת שכר למביאייהם" של הטף במצות הקהל.

מדות: "עשר תעשר"

אחר כך "עשר תעשר", שני מחזורים של שלש-שלש שנים, הם כנגד הו"ק – ו קצוות – הספירות של הלב. "עשר בשביל שתתעשר" – "אין עשיר אלא בדעת"^{טט} והדעת היא "מפתחא דכליל שית"^ע, המפתח שכולל את כל שש מדות הלב, "ובדעת חדרים [חדרי הלב] ימלאו כל הון יקר ונעים"^{עא}. שלש שנים ושלוש שנים של המעשרות הם "טבע הטוב להיטיב" – המעשרות באים לגלות ולחזק את טבע הטוב להיטיב של היהודי, מדות הלב, ה"ז של שם הוי'. גם כתוב בספרי המוסר^{עב} ובחסידות^{עג} שראשית התיקון של מדות הלב היא במדת ההוד, להודות ולהתוודות. והוא ענין וידי מעשרות ("בערתי הקדש מן הבית וגו'"^{עד} – וידי הוא לא רק על עברה אלא גם על קיום מצוה, ובהידור, ודווקא אז מודגש ביותר הקשר בין הודיה על הטוב לוידוי, ואז הוידוי עצמו בפה מחזק את טבע הטוב להיטיב הטבוע בנפש

טט ראה נדרים מא, א. כתובות סח, א.

ע זח"ב קעז, א. וראה לקו"ו, ד. תניא ספ"ג.

עא משלי כד, ד.

עב ראה חובת הלבבות הקדמת שער הבחינה (ובכ"ד) וספר החינוך מצוה לג (כיבוד אב ואם).

עג ראה באריכות בקונטרס "ענינה של תורת החסידות" ובספר הנפש ע' קפי ואילך.

עד דברים כו, יג.

אנחנו עושים

כעת זכר למעמד הקהל, וצריך לחשוב על כל הדברים האלה: אני מקבל על עצמי עול מלכות שמים, אני מקבל על עצמי עול מצוות, אני מקבל חיזוק באמונה בשכר ועונש, אני מחזק את הטבע הטוב שה' טבע בי

כולנו יחד נוכל – לקיים את מצות "שום תשים עליך מלך". הכל "נעוץ סופן בתחלתן" – בכל הדברים שצריך להתחזק, המלך עצמו צריך להתחזק.

קוצו של י קבלת מלכות שמים (בטול לבעל הרצון)
 י קבלת מצוות (בטול לרצון)
 ה חיזוק האמונה בשכר ועונש
 ו חיזוק טבע הרחמים היהודי
 ה קיום מצות העמדת מלך

"שבע יפול צדיק [בשבע שנות השמיטה] וקם [בהקהל]"

אנחנו אומרים בסוכות "הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנופלת"^{טז}. לדוד מלך ישראל חי וקים יש סוכה, והסוכה שלו כעת נופלת, וצריך להקים אותה. שהרחמן, הקב"ה, יקים לנו את סוכת דוד הנופלת.

יש עוד פסוק, "שבע יפול צדיק וקם"^{טז}. רק צ – בלי אותיות דיק – שוה 90, שוה מלך. אנחנו רוצים מלך שהוא ה-צ עצמו, הצדיק, את דוד המלך רוצים. דוד המלך ומשיח בן דוד נקרא "בר נפלא", שבעצם כל הזמן הוא נופל – "שבע יפול צדיק". כל שבע השנים של השמיטה הוא נופל, שנה אחרי שנה, "וקם" – מתי הוא קם? בהקהל. "מקץ שבע שנים במעד שנת השמטה בחג הסוכות", אחרי כל נפילות של שבע שנות השמיטה. כמה שוה "קם"? **הקהל**. בשנת הקהל, במעמד הקהל, המלך קם לתחיה (בסוד "חיים נצחיים" המבואר בלקוטי מוהר"ן^{טז}) אחרי כל הנפילות שלו.

למה המלך צריך ליפול ולקום? כי המלך צריך להזדהות עם כולם, להיות מקושר עם כולם. כשהמלך נופל הוא מתקשר לכל אחד ואחד מעם ישראל באשר הוא שם, אנשים נשים וטף וגם גרך אשר בשעריך, גם עם הרחוקים ביותר מה' ותורתו. על ידי שהוא נופל הוא מתקשר לכל

היהודי להתגלות בפועל (ממש) שבפרשת "כי תכלה לעשר".

מלכות: פרשת המלך

אחרון-אחרון חביב – פרשת המלך. פרשת המלך, כשמה כן היא, היא המלכות, ה תתאה של השם.

סיכום

כעת בנינו בקיצור מבנה יסודי של מה שהמלך קורא בהקהל. שוב, אנחנו עושים כעת זכר למעמד הקהל, וצריך לחשוב על כל הדברים האלה:

צריך לחשוב שאני מקבל על עצמי עול מלכות שמים, "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד".

צריך לחשוב שאני מקבל על עצמי עול מצוות בפרשה השניה של ק"ש.

צריך לחשוב שאני מקבל חיזוק באמונה בשכר ועונש, ברכות וקללות.

וצריך לחשוב שאני מחזק את הטבע הטוב שה' טבע בי – הרי יהודים הם רחמנים וביישינים וגומלי חסדים, וצריך לחזק זאת. צריך להיות רחמן, "כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים", "עשר כדי שתתעשר". יהודי הוא צדיק, צינור פתוח, שככל שהוא נותן כך הוא מקבל מלמעלה. כך המעשרות שלש שנים ועוד שלש שנים, ובסוף השלש – בקו האמצעי – יש מעשר עני, צדקה באופן מיוחד. הכל כדי לגלות ולתקן (תיקון היינו המשכת אורות בכלים, לתת לכח בנפש ביטוי הולם) את הטבע הטוב של היהודי, החסד, "יומא דאזיל עם כולהו יומין"^{טז}, "יומם יצוה הוי' חסדו עמי"^{טז}.

אחרון חביב, אנחנו עם, אנחנו יחד, והמצוה שלנו יחד – אני לא יכול לעשות בעצמי ואף אחד לא יכול לעשות בעצמו, אבל אם נתחבר

טז שאומרים בנוסח ברכת המזון בסוכות.
 טז עח משל' כד, טז.

טז עט תורה כא. ובלקו"מ עב.

טז עה ראה זח"ג קג, א"ב. קצא, ב. ובהנסמן בסה"מ תש"ח
 ע' 144 הע' כח.

טז עו תהלים מב, ט.

תכלית השליחות והגאולה – גיור גרים

יש הרבה מקומות, גם בלקוטי מוהר"ן^{פב}, והרבה מאד גם בלקוטי הלכות של רבי נתן^{פג}, שמדובר על גודל המצוה של העוסק בגיור גרים. רבי נתן כותב^{פד} שכל אחד, כל יהודי, "צריך ומוכרח" (זה לשונו), לעסוק בקירוב בעלי תשובה ובגיור גרים.

לכל יהודי יש חובת קדש, הכרחית כדי להשלים שליחותו בעלמא דין – לשמה ה' שלח אותו לעולם הזה – הוא מוכרח לעסוק כל ימי חייו בקירוב בעלי תשובה (קודם כל שהוא עצמו יזכה להיות בעל תשובה, שהרי הכלל הגדול של ריש לקיש אומר "קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים"^{פה}). אבל שהדבר לא ימנע ממנו לעסוק מיד בקירוב רחוקים, ובזכות זה גם הוא יזכה להתקרב להשי"ת ולחזור בתשובה שלמה) וגרים, גרי צדק (ואף גרי תושב, חסידי אומות העולם, השומרים את שבע המצוות שלהם מכח האמונה והקבלה מתורת משה). בכמה וכמה מקומות רבי נחמן אומר^{פו} שביאת המשיח תלויה בכל הגרים שיתגיירו. נמצא שהרשלנות בעיסוק בגיור גרים מעכבת את ביאת המשיח.

לאחרונה^{פז} אנחנו מדברים על מהפכה בתוך התפיסה של היהדות שלנו, שכבר הגיע הזמן שנהיה אור לגוים ממש – שנאיר את האור כי טוב של תורתנו הקדושה לכולם, "כל חדא וחדא לפום שיעורא דיליה"^{פח} (היינו סוד "וגרך אשר] בשעריך").

אחד. "אשר נשיא יחטא"^פ, אשרי הדור שהנשיא שלו כשנופל מתחרט ועושה תשובה^{פא}, ובכך הוא מרים איתו את כולם יחד, הוא קם ומקים את סוכת דוד הנופלת, מקים את עצמו ואת עמו גם יחד. זו שנת "הקהל", שוה קם – "שבע יפול צדיק וקם". שוב, זו הפרשה האחרונה לפי סדר הספירות שאנחנו צריכים להתבונן בה כעת, במעמד הקהל, פרשת המלך.

לחיים לחיים, שנוזה לקבל עול מלכות שמים ועול מצוות, לחזק את ענין השכר הטוב, האהבה הבוערת לקב"ה, וליישם זאת ב"עשר תעשר", הרבה חסד שנותנים, "עד בלי די", ולזכות ל"שום תשים עליך מלך". לחיים לחיים, שנוזה למלך

המשיח שיקום ויקים את כולנו.

ד. גיור בשנת הקהל אנשים נשים טף גרים

ענין הגיור נוגע מאד לפרשת הקהל. בפרשת הקהל יש מלך שמצוה עליו להקהיל את עם ישראל, וכתובות ארבע מדדוגות בעם שהוא צריך להקהיל – "האנשים והנשים והטף", הרבה פעמים מצטטים רק את שלשת אלה (אנשים נשים טף, ר"ת טנא, כמבואר במ"א), אבל כתוב עוד אחד, "וגרך אשר בשעריך". לא מספיק רק האנשים, הנשים והטף – צריכים גם את הגר.

פ ויקרא ד, כב.

פא ראה הוריות י, ב. ובכ"מ.

פב ראה לקו"מ יד, יז ויג.

פג ראה לדוגמה לקו"מ או"ח ברכת הריח וברכת ההודאה ד, ח וימה. יו"ד הלכות כיבוד אב ואם ג, א וד. אה"ע הלכות גביית חוב מהלקוחות והלכות אפותיקי ה, מו.

פד יו"ד הלכות גרים ב, יט.

פה ב"מ קז, ב.

פו ראה ליקו"מ יד (וראה גם לקוטי הלכות אה"ע הלכות פריה ורביה ואישות ה, ט).

פז מאז שיעור כ"ד טבת תשע"ה.

פח ראה זח"א קג, ב בביאור הפסוק ("נודע בשערים בעלה").

קודם כל שהוא

עצמו יזכה להיות
בעל תשובה, אבל
שהדבר לא ימנע
ממנו לעסוק מיד
בקירוב רחוקים,
ובזכות זה גם הוא
יזכה להתקרב
להשי"ת ולחזור
בתשובה שלמה

מביא מהזהר הקדוש – שעיקר ריבוי כבוד ה' בעולם הוא על ידי גרים. כי גר הוא מי שהיה מאד רחוק ועכשיו הוא נעשה קרוב. בהתקרבות שלו הוא מגלה – "והארץ האירה מכבודו"^{צג}, מרבה בכבוד שמים יותר מכל דבר אחר בעולם.

הזהר^{צד} מביא זאת על יתרו, שהתורה לא היתה יכולה להנתן בלי שיבוא יתרו ויתגייה, וגם יאמר "ברוך הוי"^{צה} – שיברך

את ה'. כתוב "ויחד יתרו על כל הטובה אשר עשה הוי' לישראל"^{צא}. הוא התפעל מאד, עד כדי "ויחד" – שהפשט הוא לשון שמחה, שמחה אדירה – "על כל הטובה אשר עשה הוי' לישראל". עם ה"ויחד" שלו (רמז ל"יחד שבטי ישראל"), וגם מה שהוא ברך את ה', הוא מרבה כבוד – ואז התורה יכולה להנתן לעם ישראל. בלי יתרו אין מתן תורה, לכן פרשת מתן תורה היא בפרשת יתרו, ללמד שמתן תורה – וגם כעת מעמד הקהל שהוא מעין מעמד הר סיני – תלוי ביתרו – "וגרך אשר בשעריך".

מצות הקהל לפני חיעוט הפרים

בכלל, שייכות סוכות לגוים היא מהפסדת היום^{צב}, שגוי שלא יעלה לחוג את חג הסוכות לא עליו יהיה הגשם וכו'. וטוב יהיה לגוי שכן יעלה לחוג את חג הסוכות, שיבוא למקדש "להשתחוות למלך הוי' צבאות"^{צג}. קודם היה כתוב "והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד"^{צד}, ובהמשך כתוב שכל

"וגרך אשר בשעריך" – גר צדק או גר תושב

מיהו הגר שכתוב בהקהל? יש מחלוקת בדבר. יש מי שאומר^{פט} ש"[האנשים והנשים והטף] וגרך אשר בשעריך" הכוונה גר צדק. אבל יש מפרשים^{צא} שאומרים שגר צדק הוא בכלל עם ישראל ולא צריך לציין אותו בפני עצמו, ולכן מפרשים ש"וגרך אשר בשעריך" בפסוק כאן הוא גר תושב (ויש גם סברא ששניהם – גר צדק

וגר תושב – בכלל "וגרך אשר בשעריך", כמו שדרשו חז"ל, וכן מובא ברש"י בפשוטו של מקרא, על הפסוק "לא תעשק שכיר עני ואביון מאחיק או מגרך אשר בארצך בשעריך" ש"גרך" היינו גר צדק ואילו "בשעריך" היינו גר תושב)^{צא}. גר תושב עדיין אינו יהודי – הוא לא עובד עבודה זרה, מקיים שבע מצוות בני נח, שקבל אותן בפני בית דין ישראל, כאן בארץ ישראל בזמן שהיובל נוהג. זה גיור במקצת – הוא לא ממש יהודי, אבל יש לו רשות לגור בארץ ישראל, ויותר מזה, יש עלינו עם ישראל מצוה להחיותו, "וחי עמך", צריך לעזור לו, לתמוך בו. אם כן, יש מי שאומר שבהקהל נוסף ל"אנשים והנשים והטף" צריכים גם "גרך אשר בשעריך" שהכוונה גר תושב.

ביאת הגרים – ריבוי כבוד שמים הגורם למתן תורה

בכל אופן, צירוף הגר לאנשים, הנשים והטף הוא משהו מאד משמעותי. רבי נחמן אומר^{צב} –

פט ראה יבמות מח, ב. צל"ח סוכה כח, ב.

צ ראה אבן עזרא דברים שם. לחם יהודה על הרמב"ם הלכות חגיגה פ"ג ה"א, וראה מ"ש במעשה רקח שם.

צא ראה גם הכתב והקבלה על הפסוק.

צב ליקומ"ת ח (ובלקוטי הלכות במקומות רבים, ראה לדוגמה: או"ח נטלת ידים לסעודה ד אותיות א, ז; הלכות בציעת הפת סעודה ה אותיות א, ב, ז; וראה גם יו"ד שחיטה ג אות א ובהלכות חובל בחבירו הלכה ג אות טו).

צג יחזקאל מג, ב.

צד זח"ב סז, א.

צה שמות יח, י.

צו שם ט.

צז זכריה יד.

צח שם טז.

צט שם ט.

— אין בעברית לשון יחיד לטף. יש הרבה טף, כמו שהדס רחוש בעלים יעקב רחוש בבנים קב. יחסית זו צורת יחיד, לומר שיש יותר אחדות בטף מאשר בנשים.

התרגום של טף הוא טפלא. הרבי מביא בשיחה ק"ק של חז"ל קד שאם לא היה כתוב נשים היה ניתן ללמוד נשים מטפלים — שאם טפלים חייבים במצות הקהל כ"ש נשים. רואים שלטף קוראים טפלים. למלה טפלים יש צורת יחיד — יש טפלים ויש טפל. מכאן גם הביטוי טפול — טפל לא רק טפל לעיקר אלא מטופל. כלומר, בטף יש משמעות של תלות — כל קטן תלוי בהורים שלו, זו קטנות. מצד אחד זו קטנות, אך מצד שני יש שם יותר אחדות ושיוון מאשר אצל הגדולים.

צריך לומר שיש תהליך — באנשים הכי הרבה פירוד, בנשים פחות, בטף פחות והכי אחיד הוא הגר. מגמת המלך בהקהל היא אחדות עם ישראל, שמגיעה לשיא בגר — לכן כולם צריכים להתקשר למדרגה של הגר, למלכות, שם יש אחדות כי כל העם שוים ביחס למלך. ב"הקהל את העם" כל העם שוה, הוא עם אחד. לאחר הכלל של "הקהל את העם" באים הפרטים של "האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך". נעוץ סופן בתחלתן (ולא באמצעיתן) — "וגרך אשר בשעריך" ב"העם".

חכמה בינה, חמה לבנה

כעת נאמר עוד רמז מאד יפה לגבי הקהל: **הקהל**, 140 — שקודם הזכרנו שעולה בגימטריא **קם** — הוא שני יחודים, שני זוגות מושגים שמתחברים יחד ועולים כל אחד 140. אחד מהם הוא **חכמה בינה**, "תריין ריעין דלא מתפרשין לעלמין" קה, שני המוחין העיקריים, שנקראים

הגוים יבואו להשתחוות "למלך הוי' צבאות" ולחוג את חג הסוכות ק.

אך בפרט, למה עושים הקהל דווקא בלילה הראשון של חול המועד? חוץ מהטעמים המפורשים יש לומר, קצת בדרך צחות, כי ביום הראשון של החג, ביו"ט, הקריבו 13 פרים ולמחרת יקריבו 12. בנרות חנוכה, לפי בית הלל, מעלין בקדש, אך בית שמאי סובר שפוחת והולך ולומד זאת מפרי החג. הרבי תמיד אומר שדווקא ביום השני של החג מבינים את התהליך. רק ביום השני של חג הסוכות אני תופס מה קורה, שפוחתים בפרים שכנגד אומות העולם קא. אבל אם עושים הקהל במוצאי החג הראשון — יש דעה שעושים ביום אך ההכרעה שעושים בלילה — בערב הראשון תופסים את מצב הגוים בשיאו, כאילו לא יודעים שמחר הולך לפחות.

היום הקריבו 13 פרים — מספר הכי גדול. הגוים מפחדים מהמספר 13, אבל יהודים אוהבים אותו — מדות הרחמים. אם גם לגוים יש זיקה למספר זה זאת סימן שבכח כולם לחזור למוטב ולהתגיייר (או להתגיייר לגמרי, להיות גרי צדק, או לקבל שבע מצות בני נח ולהיות גרי תושב). אחר כך הגוים שלא מתגייירים פוחתים ויורדים מדחי אל דחי. אגב, **פר** עולה פעמיים **הקהל** — הערך הממוצע של כל אות משתי אותיות **פר**.

ה. ארבעת הנקהלים

ארבעת הנקהלים — מריבוי לאחדות

יש בסדרה של אנשים נשים טף גר איזה תהליך לקראת לשון יחיד: המלה גר היא לגמרי לשון יחיד, אם כי הכוונה להרבה גרים (אך יש למלה זו לשון רבים ולשון יחיד). המלה טף היא בצורה של יחיד, אך היא לשון רבים

ק. עוד בקשר בין חג סוכות לגרים ראה וראה גם לקוטי הלכות או"ח הלכות לולב ואתרוג ב, ה. חו"מ הלכות נדיקין ה, כ.

קא וראה לקוטי הלכות או"ח הלכות ראש חדש ז, לא. וראה גם שם חו"מ הלכות נדיקין הלכה ה אות כג.

קב ויק"ר אמור ל, א.

קג ליקו"ש ח"ט ע' 368 [במתורגם ע' 391]. וראה גם בקובץ הקהל (תשנ"ה) ע' 7.

קד קידושין לד, ב.

קה ראה זח"ג ד, א.

יש תהליך -

באנשים הכי
הרבה פירוד,
בנשים פחות,
בטף פחות
והכי אחיד הוא
הגר. מגמת
המלך בהקהל
היא אחדות עם
ישראל, שמגיעה
לשיא בגר

להולדת מלאכים^ק) וזה (יחודא
תתאה, זיווג גופני להולדת בני
אדם^{קא}) ובעצם הם מקבילים
לאנשים-נשים-טף-גר:

כתוב שהאנשים באים ללמוד
והנשים לשמוע. אצל בצלאל,
שה' מלא אותו בחכמה תבונה
ודעת, רש"י כותב בפשוטו של
מקרא שחכמה היא מה שאדם
למד מרבו. היכולת להקשיב –
כעת – לדברי תורה וללמוד
היא חכמה. הנשים באות לשמוע
– גם שמיעה וקליטה פנימית

– ושמיעה היא בינה. כלומר, האנשים ללמוד
והנשים לשמוע הן ממש חכמה ובינה – זה
הזיווג הראשון של הקהל, ההקהל הראשון,
בגימטריא חכמה-בינה.

אבל אחר כך יש טף. בדרך כלל מחברים את
הטף להורים שלהם, האנשים והנשים, אבל כאן
– בסוד יִהְיֶה-זֶה ("סוד הוי' ליראיו"^{קב}, נקודת
התכלית של מצות הקהל, "ליראה את הוי'") –
דווקא לטף יש חבור לגר. למה? הטף הוא כנגד
החמה. איך הבעל שם טוב היה מברך כאשר
היה מלמד ובהעלפער – מוליך את הילדים
לחדר הלון ושוב כל יום? הוא היה מניח את ידו
על לב הילד ומברך אותו 'שתהיה יהודי חם'^{קג}
– יהודי חם על תורה ומצוות, יהודי חם של
אהבת ישראל, אהבה חמה בלב. זו החמה של
הקדושה. חמה היא לשון חם. בשמש יש כמה
תכונות ותופעות, יש אור אבל יש גם חום –
חמה נקרא על שם החום. בתנאי כתוב שהחום
של היהודי, יסוד האש שלו, הוא בלב שלו. זו
הברכה של הבעל שם טוב – שתהיה יהודי חם.
"והיה אור הלבנה כאור החמה" – זו ברכת
הבעל שם טוב לכל יהודי, שנמשל ללבנה, שיהיה

בלשון הזהר הקדוש "שיר כפול",
כידוע תורת רבי נחמן^{קד} על "שיר
פשוט", כתר; "שיר כפול",
חכמה-בינה; "שיר משולש",
חסד-גבורה-תפארת; "שיר
מרובע", נצח-הוד-יסוד-מלכות.
הזוג העיקרי, "שיר כפול", הוא
חכמה-בינה שעולה **הקהל** –
בהקהל צריך להקהיל יחד, לחבר
יחד, **חכמה-בינה**.

איזה עוד זוג עולה 140?
יש בשמים זוג כזה. עיקר הזוג
בשמים הוא **חמה-לבנה**. לעתיד

לבוא כתוב "והיה אור הלבנה כאור החמה ואור
החמה יהיה שבעתיים כאור שבעת הימים"^{קה}.
צריך לחבר יחד את החמה ואת הלבנה. **חמה**
שזה 53 ו-**לבנה** 87 – יחד 140, **הקהל**.

חכמה-בינה-חמה-לבנה – אנשים-נשים-טף-גר

אם כן, רואים שיש קשר הדוק בין הזוג **חכמה-
בינה** בגימטריא **הקהל** לזוג **חמה-לבנה** בגימטריא
הקהל. רק בהקבלה לספירות העליונות יש הבדל
– חכמה-בינה היינו יִהְיֶה של שם הוי', מוחין,
ואילו חמה-לבנה הם זה, מדות ומלכות. לבנה
היא הסמל של המלכות, מה שאנחנו – כל
ישראל, מלכים ובני מלכים – דומים ללבנה
ומונים ללבנה ועתידיים להתחדש כמותה^{קה}.
כשעושים קידוש לבנה אומרים "דוד מלך ישראל
חי וקים" – היא המלכות. יעקב הוא השמש,
ויוזרח לו השמש^{קט} – הוא התפארת, שכוללת
את כל מדות הלב. אם כן, יחוד חמה-לבנה הוא
יחוד זה, ויחוד חכמה-בינה הוא יחוד יִהְיֶה. אם
כן, יש ב"הקהל" את כל אותיות שם הוי', שני
היחודים של יִהְיֶה (יחודא עילאה, זיווג נשיקין,

ק י' שער הכוונות ש"ו דרוש א לדרושי תפלת ערבית.
קיא שם.
ק יב תהלים כה, יד.
ק יג היום יום י"ד טבת.

קו ליקו"מ מט. ובתניינא ח.
קז ישעיה ל, כו.
קח ראה ברכות מב, א.
קט בראשית לב, לב.

שהם **חכמה ובינה** בגימטריא **הקהל**, ויש את הטף והגר, שהם אהבה ויראה, והם **חמה ולבנה**, שגם שוה **הקהל**. בכך השלמנו את הדרוש הזה, שיש פה ייחודה, שני זוגות. מה לגבי קוצו של י? זהו המלך עצמו.

המלך אינו בכלל האנשים, הנשים, הטף והגר – הוא המקהיל אותם, הוא המצווה במצות "הקהל". יש בפרשת הקהל שני פעלים עיקריים הנאמרים למלך – "תקרא [את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם]" ו"הקהל [את העם וגו']". על פי פשט, מסבירים המפרשים – ויש על כך גם שיחה של הרב יקב – שעיך המצוה של הקהל מוטל על המלך. אם כן, המלך הוא הכתר של המבנה הנ"ל, הוא הקוצו של י. אם היינו צריכים לכלול את המלך באחד הסוגים הוא היה נכלל בתוך האנשים, כמובן – ואכן היחס ביניהם הוא היחס של י וקוצו של י. אנשים הם היי והמלך הוא הקוצו של י:

קוצו של י	המלך
י	אנשים (ללמוד)
ה	נשים (לשמוע)
ו	טף (אהבה)
ה	גר (יראה)

קשר המלך והגרים

ה"למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו..." מקדים את ה"נשים" לשמוע" ל"אנשים" ללמוד". בפסוק השני נאמר "ובניהם אשר לא ידעו ישמעו ולמדו ליראה...". "ובניהם אשר לא ידעו" היינו הטף^{קכ}. נמצא שבפסוק זה יש סדר של דעת ("לא ידעו"), היינו תוצאה של שבירת כלי הדעת, ראשית שבירת הכלים כנודע, שעלינו לתקן על ידי מצות הקהל) בינה ("ישמעו") חכמה (ולמדו") כנגד טף-נשים-אנשים (ר"ת **טנא**, כנ"ל) ואחר כך "ליראה את הוי' אלהיכם כל הימים אשר אתם חיים על האדמה וגו'".

חם ("כאור החמה") על תורה ומצוות ואהבת ישראל. זה הטף.

מה עם הגר? הרי הלבנה היא סמל של עם ישראל, איך היא מקבילה כאן ל"גרך אשר בשעריך"? בשינוי קל בניקוד לבנה היא לבנה, ה"לבנה זכה"^{קיד} של סממני הקטרת – סוד האור המקיף שמוציא את הניצוצות מהקליפה. זה ממש ענין גיור גרים. כתוב שלשם כך אנחנו בגלות – היהודים גלו לבין אומות העולם כדי להוסיף גרים^{קטז}. שם הלבנה במיעוטה, אבל יש תכלית לגלות, למצב של "אני ישנה"^{קטז} בגלותא"^{קיי}. יש תורה בלקוטי הלכות^{קיח} שמוהרנ"ת מסביר שכל הלילה-הגלות, זמן שלטון הלבנה, הוא כדי להוסיף גרים, כמו נעמי – שהיא עצמה לבנה – שמוסיפה את רות, ומרות יוצא מלך המשיח, היא אם המלכות. אם כן, הלבנה היא גם סוד הלבונה הזכה שמעלה ומקרב את הניצוצות, מגיירת את הגרים.

יש כמה סוגי לשונות לגבי גרים – "הגר אשר בקרבך"^{קיש}, "וגרך אשר בקרב מחניך"^{קכ} – וכאן כתוב "אשר בשעריך". לאיזו מדה בנפש רומזת המלה "שער"? "זה השער להוי'" – רומז למדת היראה כנודע^{קכא}. כתוב שהשער לעבודת ה' הוא יראה, "בזאת יבוא אהרן אל הקדש"^{קכב}, "זה השער להוי' צדיקים יבואו בא"^{קכג} כפי שאמרנו היום (ונאמר כל יום בחג) בהלל. השם גר עצמו הוא לשון מגור ופחד – לשון של יראה.

סוד הוי' – המלך וארבעת הנקהלים

אם כן, יש פה ארבע בחינות: אנשים ונשים

קיד ויקרא כד, ז.

קטו פסחים פז, ב.

קטז שיר השירים ה, ב.

קיד זח"ג צה, א.

קיח הלכות גרים ה"ג.

קיש דברים כח, מג.

קכ שם כט, י.

קכא זר ח"א ז, ב ובכ"ד.

קכב ויקרא טז, ג.

קכג תהלים קיח, כ.

קכד לקו"ש ח"ט עמ' 160 ואילך (ובפרט סעיף ז) וש"נ.

קכה ראה פירוש הרמב"ן והחולקים עליו.

1. ארבעת הנקהלים וארבעת המינים

המלך וארבעת הנקהלים – סוכה וארבעת המינים

איך ניתן להקביל את ארבע המדרגות (אנשים-נשים-טף-גר) לארבעת המינים של חג הסוכות (המודגש בתיאור המצוה – "מקץ שבע שנים במעד שנת השמטה בחג הסוכות. בבוא כל ישראל לראות את פני הוי' אלהיך וגו'"^{קכט})?

המלך, שהוא המדרגה החמישית, הוא הסוכה (**סוכה** בגימטריא **מלכא**). באים כל ישראל לשמוע מפי המלך כמו שכולם נכנסים לתוך הסוכה ("כל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת"). המלך הוא נקודת היהדות (נקודת היהדות, היחידה שבנפש, "יחידה ליחד" ^{קל}, שורה בלב כמבואר בדא"ח ^{קלא} והרי המלך הוא "לב כל קהל ישראל" ^{קלב}), נקודת האמונה ונקודת היראה של כלל ישראל – העבודה שלו היא להתעצם עם נקודת היהדות על מנת לעורר אותה אצל כאו"א מבני עמו.

הגר, שהוא סוף ארבע הדרגות שכנגד **ד** אותיות הוי' ב"ה, ה תתאה שבשם, בחינת יראה תתאה (יראת המלכות) – במדה מסוימת הוא הכי מתחבר למלך עצמו. המלך הוא מקור היראה בעם (יראת הרוממות). זה שכל המעמד של הקהל הוא במעמד המלך משייך את הכל ל"שום תשים עליך מלך", "שתהא אימתו עליך" ^{קלג}, כבר עושה הכל באוירת יראה (עילאה, הרי אין המלך בא לדון את העם אלא לקרוא את התורה, דברי אלהים חיים, בפני העם). כך מובן שהמלך הוא הסוכה וארבע הדרגות של העם הם כנגד ארבעת המינים (שנוטלים בתוך הסוכה).

^{קכט} דברים לא, י"א.

^{קל} בנוסח ההושענות.

קלא המשך תער"ב ח"א עמ' נט (וראה שיחת נצו"י תשמ"ז – סעיף יד – בקשר להקהל דווקא).

קלב הלכות מלכים פ"ג ה"ו.

קלג סנהדרין כב, א. ובכ"מ.

רומז בפרט ל"וגרך אשר בשעריך", גר לשון יראה כנ"ל.

לפי הסדר הנ"ל נמצא ששרש הגר למעלה מכולם, בעצם המלך המקהיל את העם כנ"ל, דהיינו בספירת הכתר שלמעלה מדעת-בינה-חכמה. מצד אחד כתוב במלך שצריך להיות "מקרב אחיך", ומצד שני דוד המלך – יסוד המלכות בישראל – בא מרות המואביה, מגויות (וכח הגיוור של גרי צדק שייך ל"צדק מלכותא קדישא", כנ"ל).

"סוכת שלומך"

שוב, עיקר החידוש שהתורה מדגישה – עיקר מה שמרבה את הכבוד של ה' בעולם – הוא הגר. כשיהודים מתקבצים אנחנו 'עולם', וכשיש עולם צריכים למלא את העולם. יש עולם ויש אולם (לפי הכלל הידוע שהתבה עם א היא נשמת התבה עם ע), צריך למלא את העולם-האולם, בכבוד, לקיים את הכתוב "ובהיכלו כלו אמר כבוד" ^{קכ}. מהו כבוד? לקרב הרבה בעלי תשובה וגרים. בלקוטי מוהר"ק ^{קכז} מסביר רבי נחמן שכל מי שמגייר גר או מקרב בעל תשובה בונה מסביבו "היכל הקדש".

גם כאן בסוכה, שנוכה לבנות מסביבו היכל הקדש, ושיתקיים "ופרוש עלינו [על כולנו יחד – אנשים-נשים-טף-גר] סוכת שלומך" ^{קכח}. כל פעם אנחנו דורשים בכבוד אכסניא, שיהיה פה שלום, כשמו של המארח רבי שלום שליט"א, "שלום על ישראל" כולל גם "וגרך אשר בשעריך" – הן גר צדק והן גר תושב, כל אחד ואחת שמקרבים לאמונה בא"ל אחד. צריך לקרב עוד ועוד וזה מה שמרבה את הכבוד. שה' יזכה אותנו השנה בביאת מלך המשיח, שיגאל אותנו ואת כל העולם כולו (ויעניק לכל או"א "עולם ומלואו" כפשוטו בגשמיות וברוחניות) תיכף ומיד ממש.

^{קכו} תהלים כט, ט.

^{קכז} לקו"מ נט. וראה גם לקוטי הלכות יו"ד הל' גרים ב, ז.

^{קכח} בנוסח ברכת השכיבו של שבת יו"ט.

אנשים נשים טף-גר – לולב אתרוג הדס ערבה

כאן יש חידוש יפה: אנשים ונשים הם על פי פשוט כנגד הלולב והאתרוג. תמיד היחס בין הלולב והאתרוג שהלולב הוא זכר והאתרוג הנקבה קלד (בחינת ימין ושמאל – נוטלים את הלולב ביד ימין ואת האתרוג ביד שמאל). זה זוג מבוגר, לא ילדים. הלולב (שבפרט, בתוך הו"ק, מכוון כנגד היסוד) הוא בצורת קימת הברית (לולב עולה חיים, בחינת אבר חי), לשם זיווג, והאשה היא האתרוג, לשון חמדה קלה, בחינת "ואל אישך תשוקתך" קל.

נמצא שאם רוצים להקביל את ארבע הדרגות שבעים למינים צריכים לומר שהאנשים והנשים הם הלולב והאתרוג. נשארים ההדסים

והערבות – הילדים צריכים להיות ההדסים והערבות הם הגרים:

כתוב במדרש מה הדס רחוש בעלים כך יעקב רחוש בבנים. המדרש אומר ש"פרי עץ הדר" הוא אברהם, "כפת תמרים" הם יצחק, "ענף עץ אבות" יעקב ו"ערבי נחל" הם יוסף (סדר המינים בפסוק לפי סדר הדורות). בהקבלה ליעקב המדרש אומר שיעקב רחוש בבנים – זאת אומרת שעלי ההדסים רומזים להרבה ילדים, בדיוק מתאים לטף. הילדים המקיפים את האב הם כמו העלים המקיפים את ההדס (לשון "רחוש" מלשון רחש-לחש, השמעת קול. "ועלהו לא יבול" קלד דרשו חז"ל על שיחת חולין של ת"ח קלח. כך

קלד ראה חז"א (השמטות) רסד, ב.

קלה שער רג הוא תרגום שרש חמד בכ"מ (ראה לדוגמה בראשית ב, ט).

קלו בראשית ג, טז.

קלו תהלים א, ג.

קלח סוכה כא, ב.

הטף מרחש ומפטפט – פט-טף – תמיד). לפי זה המנהג, ההידור להרבות בהדסים הוא מצות "פרו ורבו" קלט בהידור, להרבות בטף – להיות רחוש בילדים קמ.

נשאר שהערבות, "ערבי נחל", הם הגרים. נאמר לכבוד רבי נחמן מברסלב (שההילולא שלו בח"י תשרי, מחרתים) – נחל רומז לרבי נחמן ("נחל נבע מקור חכמה" קמא ר"ת נחמן קמב). הערבות, שאין להן לא טעם ולא ריח קמג, הן כנגד הגר אשר בשעריך (הריהו כתינוק שנולד שאין לו לא תורה, טעם, ולא מצות, ריח). זה ש"ערבי נחל" כנגד הגרים מאד מתאים לרבי נחמן, כפי שמובא בשם אדמו"ר הזקן שהתבטא על רבי נחמן שבדורות הבאים – לפני ביאת המשיח – הרבה נשמות נמוכות (כולל נשמות גרים) תתקרבנה דרכו.

ערבי נחל – נחלת גיור הערבים

היות שמצות הקהל חלה באושפזין של יצחק קמד – צריך להאריך, אבל נאמר רק את הווארט – ידוע ש"בנוי דאברהם בגלותא דאדום ובנוי דיצחק בגלותא דישמעאל". יצחק מברר דווקא את הערבים, הערבות, ערבי נחל. נאמר זאת קצת באותיות פורחות:

אצלנו האות נון היא "נחלה וירושה נצור". צריך לרשת את האורות המרובים דתהו, לרשת את עשו – "וירשו הנגב את הר עשו... ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה להו' המלוכה" קמה. העבודה שלנו היא לרשת

קלט בראשית א, כח.

קמ וכדברי קהלת, השייך להקהל – "בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך כי אינך יודע אי זה יכשר הזה או זה ואם שניהם כאחד טובים". "ולערב" לשון "ערבי נחל", קשר בין ההדסים לערבות (ריבוי ההדסים בהשפעת הערבות – גרים מעודדים ריבוי ילודה). בין הטף לגר (ההדס הטף עצמו היינו "בבקר זרע את זרעך", ודוק).

קמא משלי יח, ד.

קמב הקדמת ימי מוהרנ"ת.

קמג ויק"ר ל, יב.

קמד וראה אמרי אמת ליל ב' דסוכות תרע"א.

קמה עובדיה א, כא.

בגלות אצל

אדום, בחו"ל,
 "בנוי דאברהם"
 יורשים אותו – כל
 היהודים הטובים
 שעושים כסף על
 חשבון הברון, על
 חשבון הגוי

אבל זה יותר מהכל מרבה את כבוד ה' בעולמו. כתוב ש"קשים גרים לישראל כספחת" קנג. עיקר הספחת היום בעולם הם הערבים – נספחים לכל מקום. עלינו להפוך את הספחת לטוב (קשור להקהל, "במעד שנת השמטה", זמן שנוהג בו "ספיח דשמטה" קנד).

צירוף החדש השביעי

החידוש של ארבעת המינים הוא שהאריז"ל אומר קנה שהדסים-ערבות-לולב-אתרוג הם י-ה-ו-ה. הוא שם את ההדסים והערבות ביחוד י-ה ואת הלולב והאתרוג ביחוד ו-ה. קודם אמרנו שהאנשים והנשים הם י-ה והטף והגר הם ו-ה, וכעת בהקבלה לארבעת המינים מתהפכים שני היחודים (יחודא עילאה – י-ה, יחודא תתאה – ו-ה – "עליונים ירדו למטה ותחתונים עלו למעלה" קט). מה שקרה כאן הוא שהגענו לצירוף השביעי של שם הוי', הצירוף של החדש השביעי דווקא, שמאיר בפרט בחג הסוכות, "זמן שמחתנו" – והיה, "אין ו'היה" אלא לשון שמחה" קנג. זו שמחת החג. כך יצא שלגבי אנשים-נשים-טף-גר בהקבלה לארבעת המינים יוצא הצירוף והיה, הצירוף של תשרי, צירוף של שמחה – תשובה משמחה.

רמז שמכח אמו (שחזרה להנשא לאברהם בשם קטורה, שהיתה נאמנה לאברהם כו') זרעו יתגיד. ישמעאל עולה אברהם הגר (הוא נולד לפני שאברהם נקרא אברהם), מהגימטריאות הכי מכוונות בפשט בתורה. יש בו הרכב של שני הוריו. ישמעאל לשון "למען ישמעו" – ישמע דברי אל. במקום אחר הסברנו, ע"פ תוספות ישנים ביומא, שלכן יש רבי ישמעאל בחז"ל אך לא רבי עשו או רבי אדום. רבי ישמעאל הוא החבר של רבי עקיבא, בן גרים (כמבואר בלקוטי מוהר"ן).

קנג יבמות מז, ב. רמב"ם הלכות איסורי ביאה פי"ג הי"ח. קנד ראה רמב"ם הלכות שמטה ויובל פ"ד ה"ה. קנה שער הכוונות דרושי חג סוכות דרוש ה. קנו שמו"ר וארא יב, ג. קנד ראה ב"ר מצ, ג.

את עשו. צריך לרשת את עשו ולנחול את ישמעאל קמו. עיקר ההבדל בין ירושה לנחלה הוא שנחלה היא בעיקר בקרקע – לכל אחד יש נחלה בארץ – וירושה היא בעיקר רכוש, כסף וזהב ורכוש בכלל (וברוחניות, תכונות נפש שהבן יורש מהאב והאם). בגלות אצל אדום, בחו"ל, "בנוי דאברהם" יורשים

אותו קמז – כל היהודים הטובים שעושים כסף על חשבון הברון, על חשבון הגוי (החל מקיום המצוה להלוות לגוי ברבית קמח, מקור פרנסת בעלי התוספות כנודע). זו העבודה של חו"ל, של "בנוי דאברהם בגלותא דעשו".

בארץ זו עבודה של נחלה, שצריך לנחול את הארץ מידי הערבים. זה ענין ערבי נחל. רצינו לחדש חידוש גדול קמט, שעד עכשיו רובם ככולם של גרי הצדק היו מעשו, לא מישמעאל קי, כי – כפי שכותב הרמב"ם קנא – ישמעאל הם משובשים בדעתם, 'אין עם מי לדבר'. אך יתכן שאחד החידושים של המהפכה הרביעית הוא שלא רק צריך לנחול את אדמתם אלא גם אותם, ערבי נחל קנג. אם כי שאין להם לא טעם ולא ריח,

קמו ומ"ש בלקו"מ חו"מ הלכות הפקר ונכסי הגר ד, כא שאסור להעלות נפשות שמטיפת עשו וישמעאל, ע"ש, יש להעמיד בנפשות שאין להן עליה מקליפה זו, ואדרבה ע"י גירושם (הבדלה) יש עליה לנצוצות שנפלו לקליפה זו (המתקה), כמ"ש שם הלכות נזיקין ה, יד.

קמז ולהעיר מלקו"ה חו"מ הלכות הפקר ונכסי הגר ב, ד שע"י עשית גרים זוכים לפרנסה ועשירות, וזהו שירותת הגר שייך לכל ישראל. והוא "ואת רכושם אשר רכשו ואת הנפש אשר עשו בחרן" שנאמר גבי אברהם.

קמח רמב"ם הלכות מלוה ולוה פ"ה ה"א. קמט וראה גם שו"ת עשה לך רב ח"ז סמ"ח שהתיר בזמנו גם לישמעאלים ללמדם תורה, שכיום אין מקום לחשש למ"ש הרמב"ם שאינם מאמינים בתורתנו כלל, ע"ש.

קנ וראה גם מדבר קדמות מערכת גימ"ל אות ט.

קנא בשו"ת סי' קמט.

קנב הגר אם ישמעאל, היא לשון גר (ישמעאל הוא מצד ימין [מקרבת] והוא מעלה גרה כו', לכאורה זהו טעם שדווקא ממנו יהיו גרים דלא כהנ"ל, אך כעת "עולם הפוך ראיתי", וד"ל). ישמעאל עצמו עשה תשובה בסוף ימיו,

"ויצאה והיתה"

הערות במסכת גיטין

התהוות מחדש

בתם ילך בטח [והלכה והיתה וכו']". תם-תמימות הוא פנימיות ההוד, בטח-בטחון הוא פנימיות הנצח. והנה "איהו בנצח, איהי בהוד", וממילא "הולך בתם" היינו הליכת האשה, ו"ילך בטח" היינו כאשר "היתה לאיש אחר". ועוד, בהתהוות החדשה יש נצח-הוד-יסוד חדשים (כמבואר בנוסח "גומל חסדים טובים" בברכת אבות).

גם פנויה הבאה להנשא צריכה לעבור קודם 'גירושין', וכן האיש הבא להנשא, 'רגע של אין' לפני היש החדש. דהיינו לצאת ממצב של פנוי-פנויה (המעדיף להיות 'צפור דרור') ולבחור להיות מחויב לאחד-אחת.

צמצום ודילוג

האין שבין יש ליש הוא סוד הצמצום, הנקרא בלשון החסידות גם דילוג (כמבואר על "שלשה דילוגים", שלשה צמצומים כלליים^ה), דילוג ממציאות אחת למציאות שניה, מיש ליש דרך האין. בכללות, צמצום הוא סוד המלכות, כאשר המלכות של העליון הופכת להיות הכתר של התחתון (מציאות חדשה), כרמזו **בראשית ברא** = **מלכות כתר**, הכל שייך לאשה, בחינת מלכות. בכל סדר ההשתלשלות יש שלשה עשר צמצומים, מעצמות ה' עד לעולם הזה, המכוונים כנגד יג מדות הרחמים דווקא. אמנם צמצום הוא דין, אבל הקב"ה "מרחם בדין", וכן תכלית

"כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבִעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מֵצָא בָּהּ עֲדוּת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתוֹת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשָׁלַחָהּ מִבֵּיתוֹ. וַיֵּצֵאָה מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אֲחֵר"^א.

ענין הגירושין כתוב בתורה דווקא בין היות האשה לאיש הראשון להיותה לאיש השני, "ויצאה והיתה". זהו סוד האין שבין יש ליש, יציאה בין הויה להויה. איש הוא בחינת יש (כאשר הוא עצמו בא מאין, אותיות אי במלה אין הופכות ל'איש'), ואשה ללא איש היא בחינת אין^ב – היא זקוקה לאיש כדי שתהיה במציאות, ומכאן הכלל הגדול בתודעת האשה "טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו"^ג, ו"יותר משהאיש רוצה לישא אשה רוצה להנשא"^ד.

בפסוקים יש ארבעה שלבים: "א] ושלחה מביתו [ב] ויצאה מביתו [ג] והלכה [ד] והיתה לאיש אחר", המכוונים כנגד ארבע עולמות אבי"ע (כפי שהתבאר בפעם הקודמת), וכנגד אותיות שם הוי', חכמה-בינה-תפארת-מלכות: בשלב הראשון, האיש הראשון מחזיר אותה לאין, "החכמה מאין תמצא". אחר כך יש שלשה שלבים של יציאת היש החדש המזוהה אצל האשה, התהוות מחדש לאיש האחרון, כנגד בינה-תפארת-מלכות. ידוע כי בינה תפארת מלכות ר"ת **בתם**, בסוד "הולך

נערך ע"י יוסף פלאי מרשימת הרב.

א דברים כד, א"ב.

ב כמבואר בתחילת הספר רמתיים צופים, עיי"ש.

ג יבמות קיח, ב ועוד.

ד יבמות קיג, א.

ה כמבואר בסוד ה' ליראיו שער ה.

ו ראה מאמר בשם זה בספר אשא עיני.

לפני הנישואין, כך בעבודת ה' צריך לגרש כל מחשבת חוץ כדי 'להתחתן עם ה'".

ובתולדות עם ישראל: מתן תורה היינו הקידושין, אך לפני כן היה צריך להיות גירושין, היינו עבודת האבות הקדושים שבירדו והוציאו את הפסולת, "סור מרע" (כמו "גרש האמה הזאת ואת בנה", גירושין), עד שנשאר רק טוב. אמנם אחר כך "מפני חטאנו גלינו מארצנו", היינו גירושין, אך רק למראית עין, שהרי ה' אומר "אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה" (כלומר לא גרשתיה בגט, אלא כמו גירושין אצל בני נח). הנישואין השלמים הם בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

הצמצום היא הויה חדשה, מתוקנת יותר. הדין היינו בטול הישות הישנה, והרחמים הם ההויה החדשה.

גירושין וקידושין היינו "סור מרע ועשה טוב": "סור מרע" מהקשר הראשון שהיה רע או רעוע, "ועשה טוב", "מצא אשה מצא טוב" בקידושין חדשים (כאשר גם בקידושין עצמם יש בחינה של "סור מרע", "דאסר לה אכולי עלמא כהקדש"). וכן בעבודת ה' עניין הגט והגירושין הוא "סור מרע ועשה טוב": "סור מרע" היינו תנועה של צמצום, **צמצום = סור**, לגרש את תאוות העולם הזה, "ועשה טוב" היינו הויה חדשה. וכמו שהרוק צריך 'לגרש את הרוק' "

ניגון

522 | ז' מרחשון תשפ"ב

5

9

13

Fine

D.C.

קדושת לוי

פרשת האזינו

שירת הגרים

בפרשת האזינו בעל פה^ג, כדי לברר במהרה את ניצוצות הקדושה ולהגיע לתיקון השלם.

ניור כהלכה

העלאת הניצוצות היא במיוחד על ידי גרי הצדק היוצאים מבין האומות, כמו שמביא הקדושת לוי מהגמרא "לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים שנאמר וזרעתיה לי בארץ כלום אדם זורע סאה אלא להכניס כמה כורין"^ד. נמצא שגור כהלכה הוא מקור השמחה (שירה לשון שמחה כנ"ל)! שמחה היא פנימיות הבינה, והיא מתגלה על ידי הגיור.

עוד ידוע הקשר של פרשת האזינו לענין הדעת: **האזינו = דעה, השמים = ה פעמים דעה** (ממוצע כל אות). וביחד, **האזינו השמים = דעת** (כאשר הדעת קשורה לשמחת הבינה, "אם אין בינה אין דעת, אם אין דעת אין בינה"^ה). כלומר, הדעת מתפשטת בו' קצוות, מחסד עד יסוד (שש מדות הלב, "ובדעת חדרים ימלאו"), ולכן נקראת "מפתחא דכליל שית"^ו, וזהו תוכן הרמז 6 פעמים **דעה** (ששה צירופי האותיות **דעה**) שוה **דעת**. ובהקשר לגיור: ההתעוררות

כותב הקדושת לוי: ויכתוב משה את דברי השירה הזאת על ספר עד תומם^א. דאמרו רבותינו ז"ל לא גלו ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים. דישראל מעלים הניצוצות הקדושות שבתוך האומות ועל ידי זה נוטלים מאתם כל הניצוצות. ולהכי נקרא דברי משה שאמר בפרשת האזינו שירה שרומז על שמחה, הגם שנאמר בו שישאל יהיו בגלות, אף על פי כן הגלות גופא הוא שמחה שיעלו ישראל נצוצות הקדושה מאתם ואז בכלות מאתם הקדושה ממילא יכלו. וזהו ויכתוב משה את דברי השירה הזאת, שנקרא שירה שמורה על השמחה הגם שנאמר בו גלות. לזה אמר עד תומם, פירוש שהגלות גורם להאומות כליה, כי ישראל מעלה מתוכם נצוצות הקדושה. האזינו היא שירה, לשון שמחה, אף על פי שיש בה פורענות וגלות^ב, כי תכלית הגלות היא העלאת הניצוצות הקדושים מפזורם בשבי הגלות, וכאשר מסתיים הבריור אז יכלו הקליפות לגמרי ובא לציון גואל. זהו התוכן העיקרי של פרשת האזינו, ולכן רצה הרב המגיד ממעזריטש (רבו של הקדושת לוי) שכל אחד יהיה בקי

נערך ע"י יוסף פלאי מרשימת הרב י"א אייר תשפ"ב.
א הרכבה של פסוקים בפרשת וילך: "ויכתב משה את השירה הזאת ביום ההוא וילמדה את בני ישראל... ויהי ככלות משה לכתב את דברי התורה הזאת על ספר עד תמים", דברים לא, כב"כ. ובהמשך שם פס' ל "וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמים".
ב ראה רש"י ורמב"ן עה"פ "אמרתי אפאיהם", לב, כו, שרומז לגלותו היום בין העמים.

ג ספר השיחות תש"ד עמ' קלז במהדורת לשון הקדש.
ד פסחים פז, ב.
ה אבות ג, יז.
ו משלי כד, ד.
ז זהר ח"ב קעז, א.

משה קבל את הערב רב מדעתו, ולכן הוא אחראי לחזור בכל דור ודור כדי לתקן אותם וכן לעורר עוד גרי צדק לבוא ולחסות תחת כנפי השכינה (כמו יתרו בזמן משה).

נמצא שיש שתי בחינות במשה רבינו: האחת היותו גואל ישראל והשני היותו מקרב את הגרים, וכך יש לפרש "משה משה לא פסיק טעמא בגווייהו"^ט, משה של ישראל ומשה של הגרים, "כגר כאזרח". גם לאברהם אבינו נאמר "אברהם אברהם", ויש לפרש: אברהם האב הראשון של עם ישראל ואברהם כ"אב המון גוים", "אב כל העולם כולו שנכנסין תחת כנפי שכינה", וכן "יעקב יעקב", יעקב אבי עם ישראל שמטתו שלמה וכן "וישב יעקב בארץ מגורי אביו" (לשון גיור), אך אצל אברהם ויעקב יש "פסיק טעמא" בין שני השמות ורק אצל משה שתי הבחינות הן אחד.

ט ע"פ זהר ח"א קכ, ב; ח"ג קלח, א.
י רמב"ם הלכות בכורים פ"ד ה"ג.

לגיור היא על ידי הדעת, התפשטות הדעה בו' קצוות, שהם שרשי אומות העולם המתפרדים (ככתוב בשירת האזינו "בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבלת עמים למספר בני ישראל"), "למען דעת כל עמי הארץ כי הוי' הוא האלהים אין עוד"^ח (פסוק שאומרים אחרי נטילת לולב בסוכות, כאשר נענועי הלולב בששה כיוונים היינו המשכת הדעת בו' קצוות).

תיקון הערב רב

והנה **האזינו השמים = דעת = ערב רב**. ערב רב הם שרשי הגרים (כמבואר בדברי הקדושת לוי בפרשת בלק על פחדו של מואב "מפני העם", "שראה שכל מקום שישראל שוכנים מתגיירים להם גרים כמו ערב רב שנתגיירו לישראל", והתבאר שם לפי דבריו שהערב רב הם ממוצע בין ישראל לאומות ועל ידם מתגיירים הגרים).

ח מלכים"א ח, ט. לתוכן ורמזי הפסוק ראה שיעור י"א ניסן תשע"ה.

הקהל את העם

המלך עומד בראש העם ומאחד אותו^ח, "לבו הוא לב כל קהל ישראל, לפיכך דבקו הכתוב בתורה"^ט, וקריאתו בתורה היא כקריאת העם כולו. במלך יש לנהוג כבוד ויראה (הוא המכובד ביותר בעם^י), וכך נעשית התורה מכובדת ביותר וכל העם מגיע ליראת שמים וקיום המצוות, "ויראו את ה' אלהיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת".

המלך הוא הסמכות העליונה בממלכה-מדינה, והעובדה שדווקא הוא הקורא בתורה ממחישה ומדגישה שאין 'שתי רשויות' נפרדות, המדינה והדת, אלא חק המדינה הוא חק התורה. מעמד הקהל, שנועד "לחזק דת האמת", מראה שזהו עניינו של המלך עצמו, "מגמתו ומחשבתו להרים דת האמת ולמלאות העולם צדק"^{יב}.

מעמד הקהל מתקיים אמנם בחג הסוכות, אך כל השנה היא 'שנת הקהל'^{יג} (גם כשעדיין לא זוכים לקיום מצוות הקהל כמאמרה), ויש לעסוק בשנה זו בעניינים כלליים הקשורים להנהגת הציבור בדרך התורה והמצוות. ובעזרת ה', עוד בחג הסוכות הקרוב תתקיים מצות הקהל כמאמרה בבית המקדש השלישי, כאשר המלך המשיח הוא הקורא בתורה, "במוצאי שביעית בן דוד בא"^{יד}.

"מִקֵּץ שָׁבַע שָׁנִים בְּמַעַד שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה בָּחַג הַסֻּכּוֹת... תִּקְרָא אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת נֶגֶד כָּל יִשְׂרָאֵל בְּאָזְנֵיהֶם. הַקֹּהֵל אֶת הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטָּף וְגֵרָה אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיהָ לְמַעַן וְשָׁמְעוּ וּלְמַעַן וְיָדְאוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם וְשָׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת"^א.

למצוות הקהל חשיבות מיוחדת, "עמוד חזק וכבוד גדול בדת"^ב, כיון שהיא נועדה "לחזק דת האמת"^ג, "לפי שכל עיקרן של עם ישראל היא התורה, ובה יתפרדו מכל עם ולשון... היא [התורה] כל עיקרנו והודנו ותפארתנו"^ד. זהו מעין 'שחזור' מעמד הר סיני, וכולם "חייבין להכין לבם ולהקשיב אזנם לשמוע באימה ויראה וגילה ברעדה כיום שניתנה בו בסיני... ויראה עצמו כאילו עתה נצטוו בה ומפי הגבורה שומעה"^ה. מצות הקהל קשורה במיוחד למלך ישראל, "והמלך הוא שיקרא באזניהם"^ו, "המלך שליח הוא להשמיע דברי האל"^ז. במעמד זה חולקים כבוד גדול למלך, ואף הקריאה כולה מכונה "פרשת המלך"^ח.

ח ספר המצוות לרמב"ם עשה קעג "למנות עלינו מלך מישראל יקבץ כל אומתנו וינהיגנו".
ט הלכות מלכים פ"ג ה"ו.
י אברבנאל פרשת וילך "לפי שהמלך... הוא נפש כללית לעם ובהיותו הוא הקורא היה כל ישראל קורא".
יא ראה הלכות מלכים פ"ב ה"ה. סהמ"צ מ"ע קעג.
יב הלכות מלכים פ"ד ה"י.
יג כמו שהדגיש הרבי מליובאוויטש פעמים רבות.
יד מגילה יז, ב.

נערך ע"י יוסף פלאי.
א דברים לא, י"ב.
ב ספר החינוך מצוה תרי"ב.
ג רמב"ם הלכות חגיגה פ"ג ה"ו.
ד ספר החינוך, עיי"ש.
ה רמב"ם שם ה"ג.
ו סוטה מא, ב "כולה משום כבודו דמלך".
ז סוטה פ"ז ב, ח.

הסיפור החסידי

המהר"ש | פונץ' ללומדים, פחד לסרבנים

המהר"ש, **רבי שמואל שניאורסון מליובאוויטש**, נולד ביום ב' באייר ה'תקצ"ד לאביו רבי מנחם מענדל, בעל ה"צמח צדק". המהר"ש היה בנו השביעי והאחרון, ואביו הראה לו אותות חיבה מיוחדים. כבן שבע היה בקי בתורה וחלק גדול מנ"ך, ולומד גמרא עם פירוש רש"י ותוספות מלוקטים, ובגיל צעיר כבר היה נוכח בזמן אמירת מאמרי חסידות של אביו הרבי. בגיל עשר הוציא אותו אביו מה'חדר' עקב גאונותו ובקיאותו ולקח בשבילו מלמד מיוחד, בגיל שלוש עשרה היה בקי בעל פה בכל ששה סדרי משנה ובספר התניא באותיותיהם. בהוראת אביו נבחן וקיבל תעודות "סמיכה" מרבי אייזיק מהומיל, רבי שניאור זלמן פרדקין, רבי הלל מפאריטש ומהרי"א בהרד מויטעבסק. היה בקי גם בחכמת הרפואה, בשפות רבות, בכתיבת סת"ם ובמלאכת יד. בתר"ז, כשהיה בן ארבע-עשרה, התחתן עם בת אחיו מרת שטערנא שניאורסון. בתוך ימי ה"שבע ברכות" חלתה הכלה, וכעבור שלושה חודשים נפטרה. כדי להפיג צער, ציווה אביו לקבוע עבורו חדר בסמיכות לחדרו, כך שבכל עת שירצה יוכל להכנס אליו. כשנה לאחר מכן, פנתה הרבנית שיינא, אשת האדמו"ר האמצעי, לחתנה הצמח צדק, והציעה לשדך את המהר"ש עם אחת משתי נכדותיה היתומות גיטל ורבקה, בנות בתה שרה וחתנה ר' אהרן משקלוב. הצמח צדק הסכים לעצתה, ובחר בבת הצעירה רבקה. החתונה התקיימה בשנת תר"ט. בהוראת אביו עסק המהר"ש בעסקנות ציבורית, ונסע לאספות וכנסים שונים. בתחילת שנת תרכ"ו, חצי שנה לפני פטירת הצמח צדק, הורה לבנו ר' שמואל שיאמר דברי חסידות ברבים. במקביל, שלח אביו פתק לחסידים בו הוא כותב: "אליו תשמעון כאשר שמעתם אלי". באותם ימים כתב הצמח צדק מכתב לבנו, בו הוא מודיע לו שדברי החסידות שלו מוצאים חן בעיניו ומברכו ומסמיכו לכך. לאחר הסתלקות הצמח צדק, החלו חמישה מבניו לכהן כאדמו"רים בערים שונות, כשהמהר"ש יושב על כיסא אביו בליובאוויטש. נפטר ב"ג בתשרי תרמ"ג, בהיותו בן ארבעים ושמונה וחצי, לאחר מחלה קשה וארוכה. נקבר בליובאוויטש ליד ציון אביו.

הרבי הקשיב, ושאל: חייבים את המשקה הזה? הרי זה מותרות, זה סתם תאוה. אמנם המשקה מאה אחוז כשר, אבל זה לא דבר שחסידי עושים בדרך כלל. הוא הציע לאותו חסיד שימשיכו בשיעור, שזה טוב מאד, אבל כדאי שיהיה בלי הפאנצ'. החסיד כמובן שמע לעצת הרבי (הוא כנראה היה אחראי על השיעור) ובשבוע הבא לא היה פאנצ' לשנות, והחסיד הסביר לחבריו שהרבי לא הסתכל על המשקה בעין יפה.

פעם אחת, בא חסיד אל הרבי מהר"ש מאיזו עיירה, ונכנס לרבי ליחידות. הרבי שאל אותו אם לומדים חסידות בעיירה שלו, ואותו חסיד אמר שיש בעירו שיעור קבוע בחסידות. בכל מוצאי שבת עושים מלוה מלכה אצל אחד מהחסידים, עושים פאנצ' [פונץ'] – משקה אלכוהולי חם ומתוק], ולומדים ליקוטי תורה.

בשבוע שלאחר מכן באו קצת פחות חסידים, ואחר כך עוד פחות, וכך פחת והלך עד שלא בא יותר אף אחד, והשיעור התבטל. אחרי זמן מה, בא החסיד שוב לרבי. הרבי שאל אותו איך הולך השיעור הקבוע במוצ"ש, והוא ענה לרבי את האמת: מאז שבטלנו את הפאנצ' במוצאי שבת, באו פחות ופחות חסידים, עד שהשיעור התבטל. הרבי לקח זאת ללב, ואמר שאם כך, שהחסידים צריכים לשנות פאנצ' כדי שיהיה להם חשק לבוא להתנועדות, אז אדרבה – צריך שיהיה פאנצ', לכתחילה, ושיבואו ללמוד חסידות.

הסיפור הזה הוא גילוי מדת החסד של המהר"ש. לספירת החסד שייכת הנטייה להקל על הזולת, וגם להנעים את חיי באופן הגשמי והפשוט ביותר שאפשר – כמו לדאוג לו לפונג' של מוצאי שבת... ומעניין לציין, כי גם המהר"ש עצמו השתמש בפונג' לפעולות של חסד והמתקת הדין – כמובא בספר השיחות תש"ב: שנת תר"ם היתה שנה קשה של גזירות על אחינו בני ישראל שברוסיא. היו אז שתדלנים ועסקנים רבים; השתדלן העיקרי היה ר' ישעיה ברלין. פעם, כשהגיעו מפרטבורג לליובאוויטש עם בשורה שאינה טובה, ציוה להם כ"ק אאזמו"ר מהר"ש להכין פונג' לשתיית לחיים. הם הכינו זאת עוד קודם לכן, ע"ד 'יכול מבצעד יום'...

בסיפור שלנו, אף על פי שהמהר"ש נקט בתחילה בקו הדין, לבסוף הכריע לחסד והשיב את הפונג' המחמם על כנו. בכך הלך המהר"ש בדרכו של אברהם אבינו, שנהג להאכיל ולהשקות עובדי אורח ולאחר מכן ללמד אותם כיצד מברכים. כך אמר גם הבעל שם טוב, כי ראשית יש לדאוג לטובתו הגשמית של הזולת

ורק לאחר מכן לטובתו הרוחנית. ההדרכות הללו מזכירות את הוראתו של הרמב"ם, כי את הילדים יש לחנך בעזרת פרסים וממתקים עד שיתבגרו ויעשו את הטוב מעצמם. ברוח זו ניתן לומר, כי ככל שחולפים הדורות נעשים כולם – גם החסידים הגדולים – יותר ויותר כילדים הזקוקים לעידוד בכדי ללמוד. מן הסתם, כאשר שב הפונג', התרבו הלומדים עוד יותר מבתחילה...

חותן וחתנו באו לכ"ק אדמו"ר מהר"ש, לדון בזה שחתנו חפץ לגרש את בתו. כ"ק אדמו"ר אמר לו שלא יגרש, וחתנו טוען שהוא מוכרח לגרש, וכ"ק חוזר ואומר: שלא יגרש!

כה טענו כמה פעמים, ויעמוד כ"ק אדמו"ר מהר"ש מלא קומתו, ואמר: אם כן, שאין דברי נשמעים, אין בי יראת שמים, כמאמר רז"ל "כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים"! ונפל פחד על החתן, ואמר: אשמע לקול כ"ק אדמו"ר, לא אגרש, לא אגרש.

(רשימות דברים, מדור המהר"ש)

מעניין לראות, כי אפילו רבי וצדיק כמהר"ש זקוק לפעמים לחיזוק ביראת שמים... מחד, וודאי שלא עובר עליו רגע בלא יראה מופלאה. אך מאידך, פעמים רבות היראה מכוסה ומוסתרת (כפי שמסופר אודות הבעל שם טוב, כי יראת השמים שלו כוסתה בשמחה במשך השנה – עד לימים הנוראים בהם כוסתה השמחה ביראה). בדבריו, המשיך המהר"ש על עצמו עוד ועוד אור של יראה, בגילוי השמור למקרים קשים במיוחד. גילוי יראתו של הצדיק, הפיל בדרך ממילא פחד על האברך הסרבן.

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

הזה הוא הכלל של התשובה, ושהתשובה מיראה לא תצליח?

מענה:

בנוגע להקדמת האהבה בעבודת התשובה כותב אדה"ז בתניא "אך זהו דרך מקרה והוראת שעה בהשגחה פרטית מאת ה' לצורך שעה כמעשה דר"א בן דורדייא". אצל רבי אליעזר בן דורדייא, וכך במקרים הדומים לסיפור-ההתמכרות שלו, היה בכך הכרח.

אמנם, כל חידוש אמיתי (כמו הבעל שם טוב כו') בא לעולם, בהשגחה פרטית ורחמים רבים ועצומים מאת השי"ת, מפני שהעצה הקודמת, שעבדה עד עכשיו, כבר לא עובדת כדבעי, וממילא זקוקים לעצה חדשה מ"פלא יועץ" – סוד ביאת משיח, "אנו רוצים משיח עכשיו!". הכלל בזה הוא שהחידוש הוא תמיד דילוג הערך למדרגה שעד כה היתה שייכת רק ליחידי סגולה, כמו בענין גילוי רזין דאורייתא כו'. בכלל, הפשט של עבודת ה' הוא יראה אך הסוד הוא אהבה. אמיתת הסוד היא שגם היראה עצמה היא אהבה רבה (כמו שגם הסברנו לאחרונה).

אני מתפלל ומברך ה' שה' יתן לכם ולנו – עם כל המשפחה וכל החברים והתלמידים – כוחות להמשיך הלאה במעשים הטובים שלכם, כ"נרות להאיר", בהרבצת תורה, בקירוב לבבות לאביהם שבשמים ובגמילות-חסדים. המקום ינחם אתכם בתוך כל שאר אבלי ציון וירושלים ומכאן ואילך אך טוב וחסד ירדפו אתכם כל הימים גמר חתימה טובה, בטוב הנראה והנגלה, בגשמיות וברוחניות, לפרט ולכלל.

תשובה מיראה או מאהבה

בגב גליון נפלאות האחרון נכתב: "גם מי שהתחנך כראוי אבל שקע בתאוות עד כדי התמכרות לא יצליח לחזור בתשובה מתוך רגש יראה בריא – הוא זקוק לעוצמה של אהבה עד כדי מסירות נפש כדי להשתחרר ולשוב אל ה'". עד עתה הבנתי בתניא [בפרק מ"ג, עליו היה השיעור בנושא], שהסדר הרגיל הוא קודם יראה ורק לפעמים – וזהו עצמו חידוש – צריך/אפשר להתחיל מאהבה. מהיכן לומדים שהיוצא מהכלל

מכתב תנחומים על פטירת בת בטרם עת

לכל בני המשפחה היקרים והאהובים, הזדעזעתי לשמוע על פטירת בתכם היקרה ע"ה.

מול אסון קשה כזה אנו עומדים משתאים – נפלאות דרכי ה' ואין אתנו יודע עד מה. עלינו להאמין, כפי שלימד מורנו הבעל שם טוב במקרים כאלה, כי לכל נשמה יש זמן קצוב בו עליה לשהות בעולם, ובוודאי בתכם סיימה את התיקון שלה בעולם הזה.

ביום ההסתלקות של אדם מצטרפות כל הזכויות, בכל הטוב שלה ושל מעשיה בעלמא דין, וגם זכות המסירות של ההורים שגדלו אותה לתורה ולמצוות וליוו אותה בכל חייה. כמו שמבואר בספר התניא (פרק כ"ה), כל דבר טוב הוא נצחי, לעולם ועד, וגם הולך וגדל ועושה פירות. הזכות האדירה, המצטרפת מכל הזכויות הללו, ממשיכה הלאה, מלווה את המשפחה ועושה פירות, כשאליה תצטרף כל עשייה טובה לזכרה ולעילוי נשמתה.

יודגש שאצל ראב"ד היה צריך להגיע עד כדי מסירות נפש בפועל שיצאה נשמתו – אך אין זה רצון ה' ככלל ח"ו אלא "וחי בהם", אהבה שמוסיפה חיות ושמחה בעבודת ה'. באותו אופן, התיאור של אדמו"ר האמצעי את המיאוס בחיים אצל בעל תשובה אמיתי, יתפרש היום כמיאוס רק בחיי ההבל הקודמים שלי, אך העיקר בתשובה הוא שמחה רבה ועצומה שה' האיר את עיני בדרך האמת.

שלש מדרגות אמונה

ראוי להדגיש כאן עוד כלל גדול לגבי יראה ואהבה: בתנ"ך "ירא ה'" היינו אדם שמאמין בה', לא אמונה בבחי' מקיף כגון "גנבא אפום מחתרתא כו'", אלא אמונה המחייבת ציות למצוות כו'. זהו הבסיס שממנו באים לאהבה, שהיא עיקר הרגש כלפי השי"ת. זהו הסדר של "שמע... ואהבת" – שמע היינו אמונה-יראה, "ה' שמעתי

שמעך יראתי", ואז המצוה הראשונה היא "ואהבת". כלומר, כעת, כשאתה כבר ירא, עליך לאהוב "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך".

הזכרנו באותו שיעור שאת מה שכתוב באגרת הקדש שבתניא, על חיי הצדיק שהם שלש המדות אהבה-יראה-אמונה, מכוון רבי לוי יצחק בביאוריו כנגד חסד-גבורה-תפארת. האמונה של הצדיק, כרגש כלפי שמיא (כמו אהבה ויראה), היא האמונה ש"כל מה דעביד רחמנא לטב עביד". דהיינו האמונה שה', שאני כבר ירא-מאמין בו, הוא עצם הטוב ו"אין רע יורד מלמעלה".

אם כן, יצא לנו שיש בעצם שלש רמות של אמונה (ג"פ **אמונה** בגימטריא **אשה**, "איהי אמונה"): אמונה בדרך מקיף (גנבא כו'), אמונה פנימית (יראת שמים מחייבת) ואמונה שהיא מדת רבי עקיבא, "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד", ועד למדת נחום איש גז שז

ראית האמונה ממש ש"גם זו לטובה". את שלש רמות האמונה מתאים לכוון כנגד חב"ד – עצם האמונה שבטבע כל יהודי (שנמצאת בדרך כלל במקיף) נמצא בחכמה שבנפש, כמו שמבואר בתניא באריכות [בפרקים יח-כה]. האמונה המופנמת, שמולידה יראת שמים, היא בסוד "אני בינה [התבוננות-הפנמה] לי גבורה [יראה מחייבת]. האמונה בה מרגישים באופן מוחשי את טוב ה' היא כנגד הדעת. שם הטוב (אהבה) הוא שם הדעת (השם המיוחד של מורנו הבעל שם טוב), כמ"ש "גם בלא דעת נפש לא טוב" (**טוב** מתחלף ב**נפש**, לפי סדר האותיות באתב"ש), שתי הדרגות של ר"ע ונחום היינו אחור ופנים (בכללות הדעת היא מח האחור, סוד קשר של תפילין שראה משה רבינו, אך על ידי כח האמונה מביאים את הדעת לפנים וראיה ממש, כמבואר באגה"ק יא עיי"ש).

כֹּדַח צְמִיחֹתַי תִּכְאַלְמֶנִּי

את השפתיים; הלולב הנצב בזקיפות ומתמר כלפי מעלה את עמוד השדרה המשוה לנו עמידה זקופה; והאתרוג המהדר את הלב הפועם בקרבנו. מהו המכנה המשותף לאברים אלו? מדוע לא נבחרו, למשל, האצבעות? אברים אלו הם השתפים הפעילים ביותר בעת התפלה: העיניים עצומות או נעוצות בסדור, השפתיים נעות, השדרה זקופה והלב פועם בתשוקה. כלומר, היער המתפלל שנוצפה בבית הכנסת בחג מלמד אותי בעצם על עצמי... בואו נצטייד בארבעת המינים ונצא למסע הכרות עם התפלה שלנו!

אתרוג – דם פתולפ

מספרים על יהודי אחד שהלך לאטו בשוק וסבב בין הדוכנים, תוך שהוא בוחן את איכות הסחורה. והנה, באמצע בדיקת התפוחים – בום! הוא חוטף אגרוף לחזה. האיש התעשת במהירות, מסובב את ראשו לאחור ואז הוא שומע את עצמו ממלמל "סלח לנו אבינו...".

איזה מראה מרהיב! כל שנה אני מחכה לראות את בית הכנסת בשעת אמירת ההלל והקפת ההושענות. מראה הלולבים המזדקרים וריחם המשכר של האתרוגים וההדסים מזכירים לי שדה מלבלב. שיאו של המראה המרהיב הוא ללא ספק בשעת הנענועים. היער המוריק שצמח לו בבית הכנסת מתחיל לנוע בהתאמה, כמו בשעת סערה, לכל עבר – דרום, צפון, קדימה, מעלה ומטה ולאחור. בשלב זה נדמה נענוע היער לתפלת הצבור – "אז ירגנו כל עצי יער!"

דפתולפ צם ארבעת פאנים

נענועי התפלה של ארבעת המינים מזכירים לנו את עצמנו, את התפלה שלנו. ה"ל מלמדים אותנו כי המינים בצורתם השונה דומים לאברי הגוף שלנו: עלי ההדס המעגלים מזכירים לנו את זוג העיניים; עלי הערבה המשוכים

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"ה הרב שילה אופן.

לפרנסתו ולהנות עד סוף חייו ממנעמי העולם. אבל תתפלאו לשמע, תוך זמן לא ארוך הפך האיש לבעל חוב עצום. איה? גם אני לא כל כך מבין, אבל אומרים שפרגע שונכנס לכיסו הסכום האגדי הוא אבד את שלות הנפש שהיתה לו. מסלול חייו השתנה לגמרי, הוא התחיל לבזבז כלי שום חשבון וכל הסכום העצום התנדף והלך לו. מה שנשאר בידי מלבד החובות הוא כאב לב אחד גדול...

למה אני נזכר באיש הזה? כי ה' מצדו רוצה להעניק לנו שפע, כלי גבול, והזמן הנכון לכה הוא התפלה. רק תבוא ותבקש. אבל צריך להיות חכמים ולדעת מה לבקש. אם ההתלבטות שלי היתה בין מיליון שקל לסכריה אני מניח שהתשובה היתה ברורה לי. אבל בשביל לדעת מה חסר לי באמת אני חייב הדרך, וזו הסבה שחז"ל תקנו לנו את נסח התפלה (לפני כן כל אחד התפלל במלים שלו). בחכמתם הם מורים לנו שמלבד פרנסה ובריאות אנו זקוקים לחכמה, לידיעת שמים, והעקר – לגאולה השלמה!

זהו תפקידו של **העינים** בתפלה. חז"ל מדריכים אותנו כי בשונה מהלב, שצריך להיות מכון כלפי מעלה, "המתפלל צריך שיתן עיניו למטה". בזמן התפלה העינים נתונות בסדור, דרכו אנו יכולים להתבונן על העולם ועל עצמנו מלמעלה ולחפש מה חסר

אופס, ידידנו מגלה כי הוא בעצומה של תפלת שמונה-עשרה ומכת האגרוף היתה הכאתו שלו על החזה...

הבדיחה המצחיקה-עצובה הזו מלמדת אותנו, שכאשר הלב והמחשבות אינם במקומם הראוי להם אנחנו מגיעים מהר מאוד אל השוק... הראש שלנו מלא במהלך היום בכל מיני מחשבות, ממש מבול, ודוקא כאשר אנו עומדים בתפלה הן מתגברות וסוחפות את הלב אליהן. כדי שהלב יהיה מכון למקום הנכון עלינו לעצור את הכל, להרגע ולהתבונן. "דע לפני מי אתה עומד!"

ראיתם פעם אדם שלבו חדל לפעם? אני מקווה שגם לא תראו אף פעם. ללא יד או רגל נתן לחיות שנים ארוכות, אבל ללא שאיבת הדם שמבצע הלב הפועם נתן לחיות דקות ספורות, אולי. כך הוא בדיוק בתפלה. אני יכול לומר את כל מלות התפלה הכתובות בסדור, מבלי להחסיר ולדלג על אף אות, ובכל זאת יתכן שכלל לא התפללתי. ללא פונת הלב תהיה התפלה שלי כמו מת, גוף ללא נשמה. האתרוג הוא **לב** התפלה.

כָּצוּס – חֶמֶץ בְּתַפִּילָּה?

שמעתי פעם על מקרה מאוד מוזר: איש אחד זכה בפייס! אני לא מדבר על פרס 'קטו' של כמה אלפי שקלים אלא על סכום ענקי, של כמה וכמה מיליונים. כפי לו, נכון? הוא יכול להפסיק לעבד

פיצד צריכה להראות תפלה אמיתית. הבקשה הראשונה שאנו מוציאים מפיו בתפילת תפלת העמידה היא "ה' שפתי תפתח". רבנו של עולם, בבקשה עוד לנו לעורר את הלב ולהוציא מהשפתים שלנו את המלים, כך שהשיחה בינינו תהיה קולחת. אנו רוצים לדבר עם ה' בכיף ובחיות כזו, שלא נשים לב מי מאתנו מדבר. כמו עם סבא, השיחה כל כך מרתקת, אני מזדהה עם סבא וסבא קשוב אלי, עד שגם כאשר אני מדבר – נדמה לי שרק הוא המדבר.

ועמוד השדרה? הוא נצב זקוף כמו הלולב ומבטא את הבטחון שיש לי בה' בעת התפלה. אותו בטחון מלווה את שלשת המינים האחרים. לפני מי עומדים? לפני ה'! על מה מתפללים? על הגאולה השלמה! מי מתפלל? ה' יתברך פותח לי את הלב והפה. ה' שומע אל תפלותינו ובמהרה ימלא אותן לטובה!

שנוזה להתפלל בכל עצמותינו!
שבת שלום ומברך וחס סבות
מלבלב ושמח!

57

אצלנו כדי לזרז ולקרב את התגלות ה' וביאת המשיח!

צרכי – מ' שפתי תפתח?

מה ההבדל בין השיחות שלי עם סבא לשיחות עם חיים, הדוד המבוגר מרעננה? הייתי יכול לסכם בקצרה ולומר שמשך זמן השיחה מבטא את ההבדל. עם סבא אני מסגל לדבר גם שלש שעות ברצף. הוא מענין ומרתק אותי עם ספורים מהעבר, מחכים אותי עם נסיון החיים שלו והמסקנות שיש לו ממנו, וכל זה עם חוש הומור כמו של בחור צעיר. כשאנו נפגשים יש לו תמיד את כל הזמן בשבילי, וזה חולף לו במהירות בלי שאני בכלל שם לב.

לעמותו, השיחות עם הדוד המבוגר תמיד קצרות ועניניות. "מה שלומך?", הוא שואל בנימוס ואני עונה באותה מבע "בסדר, ברוך ה'". אחר כך בדרך כלל הוא שואל משהו על הלמודים שלי ואני גם מוצא שאלה או שתיים לשאל אותו, רק שלא תהיה שתיקה מביכה... ההבדל בין השיחה הקולחת והזורמת לבין הדבור המאלץ מלמד אותי

התורה – ספר או מציאות?

בשמחת תורה אנו מסיימים את קריאת התורה, ומיד מתחילים מחדש, מתוך מגמה 'לחיות עם הזמן', לנהל את חיינו על פי התורה ולראות כיצד הכל רמוז בה. זהו החג שבו אנו גם רוקדים עוד ועוד, עם הספר הסגור דווקא, כשאנחנו בעצם משמשים לו רגליים. מהו היחס בין התורה העתיקה והנצחית לבין חיינו שלנו בהווה? כשרוצים לחיות את התורה יש תנועה דו־כיוונית: מחד, עלינו להתאמץ להמחיש לעצמנו את מה שהתורה אומרת, לצייר לנגד עינינו את הקולות הבוקעים מן הספר ולחוות אותם במציאות. במובן מסוים, שיא המאמץ הזה הוא במעמד הקהל, כאשר פעם בשבע שנים משחזרים את מעמד הר סיני – קוראים בתורה באופן שייחרט בנפשות, ישאיר רושם נצחי על הילדים ויגרום לאומות העולם להתגייר. מאידך, עלינו לדעת שכתיבת התורה לא נסתיימה – עלינו לכתוב את חידושי התורה שמתחדשים בכל דור ודור, לכל אחד ואחת, וגם להצליח לשמוע את דבר ה' המופיע מתוך המציאות המתחוללת לנגד עינינו. התנועה המרהיבה הזו, מהתורה אל המציאות ומהמציאות אל התורה, היא מהמאפיינים הבולטים של תורת הרב גינזבורג ומהגורמים להתחדשות התמידיה בלימוד. כמה מהשיעורים בחוברת החג המורחבת נוגעים בנקודה הזו: החל משיעור קצר וטרי על העבודה המיוחדת של שנת תשפ"ג, דרך שיעור עמוק ב'השכלה' ו'עבודה' על היחס בין נבואה לרוח הקדש בנוגע לשמחת בית השואבה ועד לשיעור גדול ומקיף על מצוות הקהל, המצווה המיוחדת של השנה.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי־פון:

079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

ג	ל	ע	י	נ
ו	א	ב	י	ט
נ	פ	ל	א	ו
ת	ר	ת	ו	ר